

Corrie Mols

‘Korte lijnen en een lage drempel: dat is de kracht’

- 6** Houvast nodig bij afwikkeling criminele erfenis
- 10** Een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn
- 12** NJV-congres ‘Homo Digitalis’

VEAN Congres

22 september 2016

Donderdag 22 september 2016 vindt voor de tweede keer het VEAN Congres plaats.

De locatie is Landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd, Mariënwaerd t' Klooster 5, 4153 RR Beesd.

Ook deze keer zijn er plenaire sessies en subsessies waaruit gekozen kan worden.

Het thema is: Waar zijn de miljoenen van pa?

De heer prof. mr. W.D. Kolkman verzorgt in de ochtend de plenaire sessie over de vereffening. Aan het einde van de dag geeft de heer prof. mr. dr. B.M.E.M. Schols een voordracht voor alle deelnemers.

De subsessies worden verzorgd door combinaties van een advocaat met een andere discipline, te

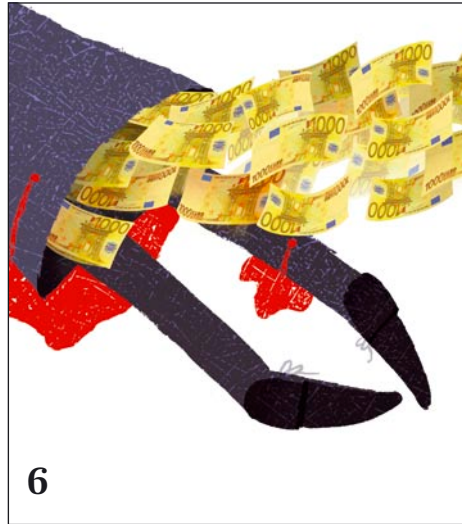
weten een rechter, notaris, bank (afdeling bewind en executele) en mediator.

subsessie rechter en advocaat:
mr. A.G.M.H. (Twan) Bennenbroek,
mr. M.J.P. (Mathieu) Schipper
subsessie notaris en advocaat:
mr. J.W. (Joline) Kronenburg-de Jonge,
mr. K. (Katelijne) van Barneveld-Peters
subsessie bank en advocaat:
mr. A.C.H. (Arnout) Cankrien, mr. J.Th.M. (Joost) Diks
subsessie mediator en advocaat:
mr. J.A.Th. M (Jacques) de Waart, mr. S. (Saskia) van Os

Het Congres geeft 5 pe-punten voor VEAN, NOVEX, EPN, KNB. (in aanvraag)
Congresprijs voor VEAN-leden: 250,- ex btw
Congresprijs voor niet-leden: 350,- ex btw.
(VfAS-, EPN-, NOVEX- leden ontvangen 10% korting)

Informatie en inschrijven:

www.vean.nl
info@vean.nl
020- 3882928

- 4 Nieuws
- 12 NJV-congres 'Homo Digitalis'
- 15 Column Nora van Oostrom-Streep
- 16 Project Wildlands
- 19 Iconen: Anke Wöltgens
- 22 Tucht recht uitgelicht:
(on)partijdigheid van de notaris
- 25 Kanocolumn
- 26 Vragen staat vrij
- 28 En verder: Paul Kluitenberg
- 30 Specialisten
- 32 Column Jef Oomen
- 33 KNB-nieuws
- 36 Tucht recht
- 38 Personalia

*'Wij kunnen van
elkaar leren en
kennis overdragen'*

Op de cover

Notaris Corrie Mols vertelt op p20
over haar net gestarte kantoor,
evenals notaris Olga Roffers.

6 Houvast gewent

Heel vaak komt het niet voor. Toch kan het gebeuren dat de nabestaanden van een geliquideerde crimineel of overleden fraudeur zich bij een notariskantoor melden voor een verklaring van erfrecht. Hoe voorkom je dan dat de erfgenamen worden vervolgd wegens witwassen en je zelf ook verdachte wordt?

10 Een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn

Het meegeven van inboedel die geen waarde heeft aan een kringloopwinkel wordt straks niet langer gezien als een daad van zuivere aanvaarding van de nalatenschap. De Eerste Kamer ging in juni akkoord met het wetsvoorstel 'bescherming erfgenamen tegen schulden'. Op 1 september treedt de wet al in werking. Kandidaat-notaris Rosalien Heemskerk zet een aantal aandachtspunten op een rij.

20 'Korte lijnen en een lage drempel: dat is de kracht'

Onafhankelijk van elkaar beginnen Corrie Mols en Olga Roffers een solitair notariskantoor in Neer en Venray. Belangrijkste reden: 'Ik wil het op mijn manier doen.'

Appartementen in trek

WONINGMARKT

In mei registreerde het Kadaster 16.066 verkochte woningen. Dit is een stijging van 25 procent ten opzichte van mei 2015. Appartementen stijgen met 31 procent het meest, twee-onder-een-kapwoningen zijn het minst in trek. Daar is de stijging – vergeleken met een jaar eerder – 16 procent. Dit laat het Kadaster weten. Het gaat goed in alle provincies. Wel zijn er grote verschillen. De stijging is het grootst in Groningen (37 procent) en het kleinste in Zeeland (6 procent). Bestaande koopwoningen waren in mei 4 procent

duurder dan in mei 2015. Dat is een fractie meer dan vorige maand en gelijk aan de stijging in maart. Het aantal executieveilingen is flink gestegen. Vorig jaar waren dit er in mei nog 118, dit jaar 169. Een stijging van 43 procent. ●

Van der Steur wil toezicht bij verenigingen en stichtingen versterken

ONDERNEMINGSRECHT

Minister Ard van der Steur van Veiligheid en Justitie wil duidelijker in de wet aangeven wat de taken en verantwoordelijkheden zijn van bestuurders en commissarissen bij een vereniging, stichting, coöperatie of onderlinge waarborgmaatschappij. Dat staat in een wetsvoorstel dat bij de Tweede Kamer is ingediend. Voor nv's en bv's bevat de huidige wet regels voor bestuur en toezicht.

Bij andere rechtspersonen is dat nog niet altijd het geval. Dat leidt in de praktijk geregeld tot onzekerheid. Het wetsvoorstel brengt daar volgens Van der Steur verandering in en geeft bijvoorbeeld een duidelijke wettelijke basis voor een raad van commissarissen bij een vereniging of een stichting. Ook wordt erin vastgelegd dat kan worden gekozen voor een monistisch bestuursmodel, waarbij de taken binnen het bestuur worden verdeeld over uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders. Daarnaast komt er een basisregeling voor de aansprakelijkheid van bestuurders en toezichthouders die hun werk niet naar behoren doen, ook in geval van faillissement. ●

SNPF valt in de prijzen

PENSIOEN

Stichting Notarieel Pensioenfonds (SNPF) is tijdens het jaarlijkse evenement van *Het Financieele Dagblad (FD)* en verschillende pensioenbladen in de prijzen gevallen. Het pensioenfonds ging naar huis met twee eretitels: zilver voor 'Beste middelgrote pensioenfondsen' en brons voor 'Beste obligatiebelegger'. Tijdens dit evenement worden elk jaar de vakprijzen voor de pensioen- en beleggingssector uitge-

Kruisbestuiving tussen verschillende beroepsgroepen

FAMILIERECHT

'Waar zijn de miljoenen van pa?', dat is het onderwerp van het congres dat de Vereniging Erfrecht Advocaten Nederland (VEAN) op 22 september in Beesd houdt. De vereniging wil de kruisbestuiving van kennis en ervaring tussen de verschillende beroepsgroepen bevorderen en nodigt het notariaat uit te komen. Professor Wilbert Kolkman verzorgt in de ochtend de plenaire sessie over de vereffening. Ook geeft professor Bernard Schols een voordracht voor alle deelnemers. Verder zijn er subsessies die worden verzorgd door een advocaat en iemand van een andere discipline, zoals een rechter, EPN-notaris, bankmedewerker (afdeling bewind en executele) en mediator. (Kandidaat-)notarissen krijgen vijf PE-punten. ●

“De plannen die nu op tafel liggen zijn niet genoeg. Die dichten maar één gat in een hele lekke emmer”

Ruud de Mooij, hoofd belastingpolitiek IMF, in *NRC Handelsblad* van 22 juni 2016 over het plan van de Europese Unie om belastingontwijking tegen te gaan.

reikt. De jury kende de prijs voor beste middelgrote pensioenfondsen onder meer toe vanwege de 'uitdrukkelijke keuze van SNPF om waarde toe te voegen in termen van dekkingsgraad door vanuit de beleggingscriteria steeds naar optimalisatie te zoeken'. De prijs voor beste obligatiebelegger werd ontvangen voor 'de innovatieve en flexibele invulling van het belegbaar universum met behoud van kwaliteitseisen'. Een deskundige vakjury heeft de nominaties toegekend, waarna lezers van *FD* en *Pensioen Pro* en luisteraars van BNR hun stem konden uitbrengen. In totaal werden zo'n 1.300 stemmen uitgebracht. ●

'Brexit maakt Nederland aantrekkelijker voor bedrijven'

Engeland stapt uit de Europese Unie. 52 procent van de kiezers stemde 23 juni voor de zogenoemde Brexit. Notaris en ondernemingsrecht deskundige Wijnand Bossenbroek van NautaDutilh in Amsterdam ziet kansen voor het notariaat. 'Als wij blijven, zouden wij zomaar nog aantrekkelijker voor buitenlandse bedrijven kunnen worden.'

Hoe werd u vrijdagochtend 24 juni wakker?
'Verrast, zoals veel mensen. Vanwege de reacties op de beurs, ging ik er eigenlijk al een beetje van uit dat een Brexit er niet van zou komen.'

Maakt de Brexit Nederland aantrekkelijker voor buitenlandse bedrijven?
'Het is zeker niet uit te sluiten dat grote Amerikaanse en Aziatische bedrijven die zich in Europa willen vestigen dat in Nederland zullen doen. Vroeger legde onze hoofdstad het nog weleens af tegen Londen. Kijk naar Starbucks. Amsterdam had al sterke kaarten met haar goede faciliteiten, een plezierige en betaalbare leefomgeving en een internationaal georiënteerde bevolking. Maar als Engeland straks uit de Europese Unie is, zou Londen een stuk minder aantrekkelijk kunnen zijn als vestigingsplaats van een Europees hoofdkwartier.'

En Frankfurt?
'Frankfurt is interessant voor banken en verzekeraars omdat de Europese Centrale Bank daar zit. Maar qua leefomgeving heb je daar weinig te zoeken. Dan is Parijs een grotere concurrent. En ook op die stad heeft Nederland een streepje voor: wij staan bekend om onze economische en sociale stabiliteit, terwijl het in Frankrijk nog weleens wil rommelen.'

Welke mogelijkheden levert dat het notariaat op?
'Die bedrijven moeten een Nederlandse bv of nevenvestiging oprichten: het werkgebied van de notaris. Bovendien gaan ze personeel aannemen en bedrijfsruimte huren. Zij hebben dus niet alleen notarieel, maar bijvoorbeeld ook fiscaal en arbeidsrechtelijk advies nodig. Hoe het daadwerkelijk uitpakt en op welk termijn is afwachten. Het aangescherpte bonusplafond dat we tegenwoordig in Nederland hebben, kan financiële instellingen afschrikken. En de Europese aanpak van belastingontwikkeling kan er ook nog voor zorgen dat sommige bedrijven zich toch liever buiten de Europese Unie vestigen, zoals in Engeland straks. Maar een partij als Starbucks zou nog weleens spijt kunnen krijgen van haar keuze voor Londen.'

Mogelijke betrokkenheid (kandidaat-)notarissen bij faillissementsfraude

TUCHTRECHT

De Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) heeft 14 juni drie (kandidaat-)notarissen aangehouden op verdenken van mogelijke betrokkenheid bij faillissementsfraude. Het Openbaar Ministerie (OM) verdenkt hen van betrokkenheid bij de oprichting of aandelenoverdracht van een groot aantal bv's dat onder verdachte omstandigheden failliet is gegaan. Het bestuur van de KNB is geschokt en heeft de kamer voor het notariaat verzocht de (kandidaat-)notarissen per direct en voor onbepaalde tijd te schorsen. Dit is gebeurd.

In totaal zijn vijf verdachten aangehouden in hun woonplaatsen Hengelo, Purmerend, Leersum en Almere. De werkzaamheden van

de (kandidaat-)notarissen worden waargenomen door andere collega's, die door de voorzitter van de kamer voor het notariaat zijn benoemd. Het bestuur van de KNB roept (kandidaat-)notarissen op alert te zijn en fraude-indicatoren zeer serieus te nemen. Hoewel een notaris fraude zoals met bv's niet altijd kan voorkomen, is het wel zijn taak de kans daarop zo veel mogelijk te beperken.

SAMENWERKING BEËINDIGD

Een van de (kandidaat-)notarissen is aangesloten bij DoeHetZelfNotaris.nl. Het platform heeft besloten de samenwerking met het notariatoor per direct op te schorten. In de door alle notarissen ondertekende overeenkomsten staat dat zij op geen enkele manier in opspraak mogen komen. Als uit nader onderzoek van de FIOD en het OM blijkt dat de verdenkingen tegen genoemde personen niet zal worden voortgezet, zal de betrokken (kandidaat-)notaris weer mee kunnen doen. •

Ondertussen op Twitter

#Socialmedia

Het notariaat krijgt aardig wat de verduren op Twitter. Zo zegt iemand 'Notaris? Zogenaamd een "vertrouwens"persoon. Altijd al een onzinnig beroep gevonden.' Een ander beweert

dat de metropoolregio van Amsterdam een bron van fraude is. Ook komt de opmerking 'Mannen in pakken... zucht' voorbij. Weer een ander: 'Je verwacht het niet he.'

Mark Perlot @markowitz (kandidaat-notaris)
Fraai. (kandidaat-)notarissen die onderwerp zijn van onderzoek #faillissementsfraude zijn alvast #geschorst. Dat is wet. #Onschuldpresumptie

Hermeline Conradi @AHHVermeulen (Advocaat)
Notarissen aangehouden #faillissementsfraude. Als het klopt: goede vangst!! bit.ly/1UyXFFt. @Advocatie @volkskrant

Eduard Jansen @EduardJansenEde (Financieel adviseur)
Andere lading aan het begrip "bijzondere ambtenaar" Notarissen opgepakt faillissementsfraude telegraaf.nl/t/26002992 pic.twitter.com/OpuN5MONz7

Henk Veraart @henkveraart (Oogarts)
Ernstige schade aan betrouwbaarheidsimago van beroep. notarissen gearresteerd op verdenking van faillissementsfraude nu.nl/ondernemen/427...

Pablo van Klinken @PablovanKlinken (Doehetzelfnotaris.nl)
Ja daar zit je dan. FIOD arresteert 3 notarissen. Daar zit er dus 1 van mij tussen. Wat is wijsheid.

*Afwikkeling van een
criminele erfenis*

Houvast gewenst

Heel vaak komt het niet voor. Toch kan het gebeuren dat de nabestaanden van een geliquideerde crimineel of overleden fraudeur zich bij een notariškantoor melden voor een verklaring van erfrecht. Hoe voorkom je dan dat de erfgenamen worden vervolgd wegens witwassen en je zelf ook verdachte wordt?

TEKST Lex van Almelo | BEELD Roel Ottow

Op 26 september 2006 wordt een vijf-tigjarige huisvader geliquideerd. Hij heeft een van zijn twee kinderen aangewezen als erfgenaam. De weduwe meldt zich mede namens een van de kinderen bij een notaris voor een verklaring van erfrecht. Ook de moeder van het andere kind meldt zich. De notaris kent de geliquideerde man niet. De weduwe aanvaardt de erfenis beneficiair. De nalatenschap bestaat uit een vermogen van 875.000 euro, dat van een buitenlandse rekening naar de derdengeldenrekening van de notaris gaat. De notaris waarschuwt de vrouw dat het vermogen fiscaal wellicht niet is verantwoord. Hij meldt dit bij de Belastingdienst, waarmee de vrouw een inkeerregeling wil treffen. Inkeren kan wel bij zwart, maar niet bij crimineel geld. Als de inkeer geregeld lijkt, komt de Belastingdienst bij de notaris langs

voor een 'af rondingsgesprek'. De notaris wordt verdacht van medeplichtigheid aan witwassen. Het vermogen van bijna 9 ton is namelijk onverklaarbaar als je een Belgische uitkering hebt van 16 mille per jaar en jaarlijks 16 mille aan huurinkomsten. Uit informatie van de politie blijkt dat de man zich heeft beziggehouden met de productie, handel en import van verdovende middelen. Volgens het Openbaar Ministerie (OM) wisten de vrouw en haar kind dit toen zij de nalatenschap beneficiair aanvaardden en heeft de notaris hen geholpen bij het witwassen van dit vermogen. Het OM legt beslag op het tegoed en probeert het vermogen verbeurd te verklaren.

TRAUMATISCHE ERVARING

De Hoge Raad buigt zich in 2006 over de kwestie en zegt dat het witwaswetsartikel gezien de wetsgeschiedenis zo moet worden uitgelegd dat de zuivere dan wel beneficiaire aanvaarding van een nalatenschap tot gevolg

heeft dat de erfgenaam de zaken en vermogensrechten uit de nalatenschap 'voorhanden heeft'. Dat betekent dat de erfgenaam zich schuldig maakt aan witwassen als deze wist of welbewust de kans heeft aanvaard dat het vermogen of de goederen afkomstig zijn uit enig misdrijf. De erfgenamen kunnen ontsnappen aan een veroordeling als zij – al dan niet door tussenkomst van de notaris – 'onverwijld' melden aan de politie of de officier van justitie dat de nalatenschap criminele gelden en goederen bevat en die ter beschikking stellen en houden van de Staat. In dit geval lijkt het erop dat de moeder wist van de criminele herkomst. Haar kind was echter pas veertien toen het de nalatenschap aanvaardde. Je kunt er bij een minderjarige niet zomaar van uitgaan dat die moest weten of vermoeden dat het om crimineel vermogen ging. De notaris wint advies in bij de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en schakelt advocaat Carel Raymakers (Jahae Raymakers Advocaten) in. De twee weten de officier van justitie met veel moeite te overtuigen dat de notaris te goeder trouw heeft gehandeld. 'Een traumatische ervaring en een gevoelige kwestie voor alle betrokkenen',

‘Alleen de grote jongens hebben een bankrekening die gedeblokkeerd moet worden’

zegt de notaris, die liever niet aan de zaak herinnerd wil worden en niet met name wil worden genoemd.

Dat geldt ook voor een andere notaris die bij de afwikkeling van een criminele nalatenschap is betrokken, zo laat diens advocaat desgevraagd weten. Het blijkt dus lastig om een

notaris te vinden die openlijk vertelt over zijn of haar ervaring met de afwikkeling van een criminele erfenis. De Amsterdamse notaris Alex Blom, die behalve Klaas Bruinsma ook andere geliquideerde cliënten had, kan er ongetwijfeld veel over vertellen. Maar hij is geschorst en wordt verdacht van strafbare feiten. Desgevraagd kan het OM niet zeggen van welke feiten precies.

van de broer van Klaas Bruinsma en over de erfenis van de geliquideerde ‘onderwereld-bankier’ Willem Endstra. Van der Geld: ‘Hoe je kunt weten of het om een criminele erfenis gaat? Dat is lastig. Je kunt kijken of er iets over verschenen is in het nieuws. Vaak kom je erachter als schuldeisers zich melden. Zo ging een moeder rijden op de bromfiets van haar overleden zoon, die bijstandsfraude had gepleegd. De gemeente stond al snel op de stoep en de alarmbellen gingen rinkelen. Als notaris moet je heel erg voorzichtig zijn. Het eerste dat je moet doen, is de erfenis beneficiair laten aanvaarden als dat kan en contact opnemen met het OM over de vraag hoe het nu verder moet.’

Wat te doen bij een criminele erfenis?

- Laat de erfgenamen de nalatenschap beneficiair aanvaarden;
- Wijs de erfgenamen erop dat het kan gaan om zwart of crimineel geld;
- Wijs de erfgenamen op het risico van vervolging wegens witwassen als zij de erfenis aanvaarden;
- Weiger je diensten bij de afwikkeling van een nalatenschap met zwart of crimineel geld;
- Vraag de rechtbank dan een vereffenaar te benoemen;
- Licht bij (vermoedens van) zwart geld de Belastingdienst in;
- Neem bij (vermoedens van) crimineel geld contact op met het Openbaar Ministerie;
- Meld ongebruikelijke transacties bij FIU-Nederland;
- Leg alles wat je doet goed vast;
- Instrueer het personeel.

LIQUIDATIEGOLF

Eind 2012 laait de strijd in de Amsterdamse onderwereld op. Het gevolg is een liquidatiegolf. Alleen al in de eerste zes weken van 2015 worden zes mensen geliquideerd. Voor juridisch directeur Lucienne van der Geld van Netwerk Notarissen was dat aanleiding om eens uit te zoeken hoe je als notaris moet omgaan met criminele erfenissen. Zij schreef er vorig jaar een serie over in het *Tijdschrift voor Erfrecht*; het laatste deel samen met Jasper Nobel, kandidaat-notaris bij Turn Legal en voorheen werkzaam bij het OM.

Lucienne van der Geld: ‘Niet iedereen komt bij de notaris, zeker niet in het officieuze circuit. Je komt alleen bij de notaris als er geld op een bank staat dat je wilt kunnen ophalen. Alleen de grote jongens hebben een bankrekening die gedeblokkeerd moet worden.’

Ook al komt het misschien niet zo heel vaak voor, het onderwerp is wel degelijk heel relevant, volgens Van der Geld, die onder andere wijst op de strijd over de nalatenschap

HOUVAST NODIG

Jasper Nobel: ‘Je hebt ook families die volledig te goeder trouw zijn. Bij wie kan die familie terecht? Er moet worden gekeken of er ook een “niet crimineel” deel is van de erfenis. Een notaris weet er niet echt raad mee en het OM geeft niet thuis. Vaak loopt de familie ermee naar een media-advocaat en die is niet gespecialiseerd in erfenissen. Hoe kun je dit doorbreken? Het OM moet eens communiceren hoe het zulke nalatenschappen wil afwickelen en zeggen: “Dat regelen wij op deze manier; je kunt een verzoek richten aan de hoofdofficier

Accountancy is ons vak het Notariaat ons specialisme

BNA Bureau Notariaat & Advocatuur richt zich als accountants- en belastingadvieskantoor specifiek op de juridische vrije beroepsbeoefenaar in het Notariaat en de Advocatuur.

Wij zijn als geen ander op de hoogte van zowel landelijke als regionale ontwikkelingen in de branche. Wij stellen periodiek, zowel per kwartaal als per jaar, een uitgebreide bedrijfsvergelijking op.

Wij kunnen veel meer voor u betekenen dan alleen de reguliere accountancy-diensten als financiële administratie, jaarrekening, fiscale aangiften en salaris-administratie. Door onze specifieke kennis van de juridische sector zijn wij een volwaardig partner voor onze klanten en kunnen wij altijd scherp adviseren. Doe de Quickscan op onze website.

Uw persoonlijke Adviseur

Oude Utrechtseweg 28, 3743 KN Baarn
Email: info@bna-lodder.com

Postbus 1008, 3740 BA Baarn
<http://www.denotariskantoor.nl>

Telefoon: 035 693 6444
Twitter: @BNAaccountants

Neem het Leger des Heils
op in uw testament

Steun het werk van het Leger des Heils. Vraag een gratis informatiepakket aan via onze site of bel (036) 539 81 62 voor een vrijblijvend gesprek.

www.legerdesheils.nl/nalaten

doen wat we geloven

VAN WEEGHEL DOPPENBERG KAMPS
NOTARISSEN | JURISTEN | ADVISEURS

SPECIALISTEN VOOR GRENSOverschrijdende ZAKEN
DUITSLAND-NEDERLAND

- individuele adviezen voor ondernemer, particulier en adviseur
- gespecialiseerde juristen
- gekwalificeerde taalkennis
- internationaal netwerk

TELEFOON +31 (0)314 37 22 22 | E-MAIL info@vwdknotarissen.nl
INTERNET vwdknotarissen.nl | vwdknotare.de
BEZOEKADRES Keppelseweg 1-3, 7001 CE Doetinchem

RECHTS
ORDE **RO**

rechtsorde.nl

Elke zaak op orde...

...met de veelzijdigheid van Rechtsorde

De zoekmachine
voor juridische professionals.

Ga naar www.rechtsorde.nl
en sluit gratis een proefabonnement af.

van justitie en wij zorgen dan dat iemand contact opneemt.” Het OM heeft ook civiele taken en zou hier best in kunnen investeren.’ De notaris die met moeite ontsnapte aan vervolging wegens witwassen, beaamt dat het notariaat behoefte heeft aan houvast. ‘Je weet gewoon niet wat je moet doen.’ Volgens hem moet er ‘absoluut’ een protocol komen en zou de notaris zo’n kwestie anoniem moeten kunnen melden. ‘Maar niet bij het OM.’

Advocaat Carel Raymakers: ‘Je moet als notaris beschermd en gevrijwaard worden van strafvervolging als je dit soort dingen meldt. Er zou een forum, een klankbord moeten zijn waar de notaris – desnoods op anonieme basis – advies kan inwinnen zonder dat hij meteen tot verdachte wordt bestempeld. Dat kan de KNB zijn of de ringvoorzitter, maar misschien ook een driehoek met de toezichthouders en de Belastingdienst.’

Het OM, dat overigens niet bijhoudt hoe vaak erfgenamen worden vervolgd wegens witwassen, vindt een regeling of protocol niet per se nodig. De wet is namelijk helder: wie een criminele erfenis aanvaardt, maakt zich schuldig aan witwassen. Het OM verwacht van de notaris dat hij de erfgenamen bij vermoedens van een (deels) criminele erfenis waarschuwt voor het risico van strafvervolging en

zijn diensten verder weigert. De erfgenaam kan dan aan de rechtbank vragen om een vereffenaar te benoemen.

‘Maar’, zo voegt een woordvoerder van het OM eraan toe, ‘wij zijn in gesprek met de beroepsgroep. Wij zijn altijd bereid om te luisteren als er problemen worden ervaren en te kijken hoe

we daar het best mee om kunnen gaan.’ Carel Raymakers: ‘De toezichthouders en het OM moeten naast de notaris gaan staan in plaats van tegenover de notaris en een klimaat creëren waarin zij de notaris helpen.’ ■

Afrekenen

Op 3 november 1993 wordt in het recreatiegebied Spaarnwoude bij Halfweg een verkoold lichaam gevonden in een uitgebrande auto. Het blijkt te gaan om de 29-jarige Amsterdammer Michael Vane, die actief was in de drugshandel. Zijn moeder vraagt de Amsterdamse advocaat Arthur Toenbreker om de banktegoeden van haar zoon in het buitenland te traceren. Toenbreker haalt 2,3 miljoen euro boven water. In oktober 2012 veroordeelt de Rechtbank Amsterdam de advocaat bij verstek tot één jaar cel en een boete van 65.000 euro wegens medeplegen van opzetheling respectievelijk witwassen. Ook de vrouw wordt veroordeeld.

‘Topcrimineel’ John Mieremet wordt op woensdag 2 november 2005 omstreeks tien uur ’s ochtends geliquideerd in de Thaise badplaats Bang-Lamung. Mieremet had al een groot deel van zijn vermogen – waaronder banktegoeden van in totaal 6,5 miljoen euro

en een villa in het Belgische Neerpelt – op naam van zijn vrouw gezet. Om vervolging wegens witwassen te voorkomen, staat de weduwe de ‘erfenis’ acht jaar later af aan de fiscus.

Op 17 november 2012 wordt drugsondernemer Aran de Jong ’s ochtends vroeg doodgeschoten voor zijn huis aan de Diamantring in Eindhoven-Noord, vlak voordat de strafzaak tegen hem en enkele medeverdachten begint. Het Openbaar Ministerie schat zijn vermogen op 41 miljoen euro en de fiscus komt met een naheffing van 26 miljoen euro. De weduwe en de kinderen van De Jong zeggen echter dat er slechts 8,5 miljoen in de nalatenschap zit. Vanwege de complicaties bij de afwikkeling benoemt de Rechtbank Oost-Brabant een neutrale vereffenaar in plaats van de schoonvader die door De Jong als executeur was aangewezen.

Nieuwe wet bescherming erfgenamen tegen schulden

Het wegnemen van een familiefotoboek wordt straks niet langer gezien als een daad van zuivere aanvaarding van de nalatenschap. Hetzelfde geldt voor het meegeven van inboedel die geen waarde heeft aan een kringloopwinkel. De Eerste Kamer ging in juni akkoord met het wetsvoorstel 'bescherming erfgenamen tegen schulden'. Op 1 september treedt de wet al in werking. Rosalien Heemskerk, kandidaat-notaris bij Verhees notarissen, zet een aantal aandachtspunten op een rij.

TEKST Jessica Hendriks | BEELD Truus van Gog

Wat is er voor beperking bij gedragingen van zuivere aanvaarding?

'De nieuwe wet heeft als doel erfgenamen een betere bescherming te bieden tegen schulden van de erflater. Dit heeft geresulteerd in een beperking in de gedragingen van zuivere aanvaarding en een *escape*-mogelijkheid bij een zogenoemde onverwachte schuld. Per 1 september leiden slechts handelingen die nadelig zijn voor schuldeisers tot zuivere aanvaarding. Het meenemen van spullen met emotionele waarde, zoals een fotoboek, zorgt er dus niet voor dat de erfgenaam zuiver aanvaardt. Bij spullen die wel een economische waarde kunnen hebben – hoe gering ook – is voorzichtigheid geboden. Denk hierbij aan sieraden en inboedel. Als de inboedel geen waarde heeft, kan deze ook zonder problemen aan bijvoorbeeld de kringloopwinkel worden meegegeven. Maar let op: een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn! Voorlichting van de

notaris aan de erfgenaam hoe te handelen, is hierin dus erg belangrijk. Het beschrijven en beschikbaar houden van deze goederen kan van belang zijn voor het behouden van de keuze voor beneficiaire aanvaarding, en ook voor zijn bewijspositie. Ook de rol die iemand vervult, is belangrijk. Licht daarom de erfgenaam, executeur en/of gevolmachtigde voor over de verschillende bevoegdheden. Zo kan worden voorkomen dat bepaald gedrag toch wordt gezien als een mogelijke daad van zuivere aanvaarding. Een executeur is bijvoorbeeld bevoegd om ter voldoening van schulden van de nalatenschap te beschikken over goederen, maar een erfgenaam zou door een dergelijke beschikkingshandeling zijn keuzerecht kunnen verspelen. Als dat dezelfde persoon is, begeef je je op glad ijs.'

Wat is een onverwachte schuld?

'Als erfgenamen na zuivere aanvaarding van de nalatenschap een onverwachte schuld tegenkomen, kunnen zij binnen drie maanden naar

de kantonrechter gaan met het verzoek de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden of ontheffing te verlenen om deze schuld uit privévermogen te voldoen. Een onverwachte schuld is een schuld die een erfgenaam niet kende of behoorde te kennen op het moment van zuivere aanvaarding. Het is geen onverwachte schuld als de schuld bekend was, maar de hoogte ervan niet. Van de erfgenaam wordt verwacht dat hij onderzoek doet en de administratie raadpleegt. Hij moet ook navraag doen bij de schuldeiser over de omvang van de schuld. Alleen als de schuldeiser verkeerde informatie verstrekt, kan er sprake zijn van een onverwachte schuld. Het gebeurt dus niet snel dat een schuld als onverwacht wordt gekwalificeerd. Verschuldigde kindsdelen, legitimaire vorderingen en een AWBZ-schuld zijn in beginsel geen onverwachte schulden. Schadevergoedingen die voortvloeien uit aansprakelijkheden, zoals voor dieren, ondergeschikten en gebrekkige zaken, wel. Maar wat als de overledene een beroep had waarbij je een

Een lelijke vaas kan zomaar veel waard zijn

schadeclaim had kunnen verwachten, kan deze dan als onverwacht worden beschouwd? Dat is nog de vraag. Verder moet een onverwachte schuld de omvang van de oorspronkelijk erfenis negatief maken. Als van een onverwachte schuld blijkt en een erfgenaam heeft zijn erfdeel al gebruikt, moet hij deze schuld alsnog afbetalen. Met zijn privévermogen.'

Waar moeten professionals op letten?

'Van de executeur als professional wordt straks meer verwacht. Hij of zij moet kunnen vaststellen dat er geen onverwachte schulden komen. De notaris moet de executeur bij zijn aanvaarding hierop nadrukkelijk wijzen. Dit in verband met aansprakelijkheid. Hier moet dus ook al over worden nagedacht bij het opstellen van een testament. Let op bij tweetrapsmakingen, vruchtgebruiktestamenten, al dan niet oprentende kindsdelen en herroepelijke schenkingen. Hierdoor kan de ogenschijnlijk positieve nalatenschap van erflater bij nader inzien toch lager uitvallen, doordat erflater vermogen had verkregen onder ontbindende voorwaarde, slechts in vruchtgebruik, deze is uitgehold door kindsdelen of een ontvangen schenking wordt herroepen.'

'Het gebeurt dus niet snel dat een schuld als onverwacht wordt gekwalificeerd'

Is de driemaandentermijn haalbaar?

'Er zijn professionals die de driemaandentermijn om alsnog beneficiair te aanvaarden, te kort vinden. Ik vind van niet. Zodra een erfgenaam met een onverwachte schuld wordt geconfronteerd, is het zowel in het belang van de erfgenaam zelf als van de schuldeiser dat actie wordt ondernomen. Het gaat hierbij om uitzonderingsgevallen.'

Wat betekent de wetswijziging voor de rol van de notaris?

'De titel "wet bescherming erfgenamen tegen schulden" is misleidend. Erfgenamen zouden zich ten onrechte beschermd kunnen wanen. Een schone taak voor de notaris om voorlichting te geven via verschillende kanalen. Een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard en wordt geconfronteerd met een schuld die niet als onverwacht wordt gekwalificeerd, is nog altijd met zijn gehele privévermogen aansprakelijk. Goede voorlichting over de mogelijkheden: verwerpen, beneficiair of zuiver – al dan niet door gedraging – aanvaarden blijft nodig. Ik vind dat de erfgenaam moet worden geadviseerd beneficiair te aanvaarden. Omvang, samenstelling van de nalatenschap en mogelijk het beroep van de erflater – in verband met mogelijke claims – spelen hierbij een grote rol. Ook is het van belang om de partijen die meestal direct met erfgenamen in contact komen nog eens duidelijk te informeren. Denk hierbij aan uitvaartondernemers, banken en maatschappelijk werkers.'

Heeft de nieuwe wet nog gevolgen voor het afgeven van de verklaring van erfrecht?

'Hier verandert niets aan. Als in de verklaring van erfrecht wordt vastgesteld of iemand

verwerpt, beneficiair of zuiver aanvaardt en een erfgenaam zegt later dat dit de bedoeling niet was, dan kan de erfgenaam bij ontdekking van een onverwachte schuld zich tot de kantonrechter wenden. Ik laat erfgenamen altijd een verklaring tekenen waarin ze de keuze maken. Dan heb je een bewust contactmoment waarin ze zich kunnen uitspreken. Later afgeven zou niet praktisch zijn, omdat erfgenamen deze vaak nodig hebben voor bijvoorbeeld de bank. Als een erfgenaam zich bewust nog niet wil uitspreken, is recht van beraad nog mogelijk.'

Zijn er nog onduidelijkheden?

'De wet moet een verduidelijking zijn, maar een nieuwe wet roept altijd vragen op. Er is nu duidelijk beschreven dat bepaalde acties geen gedragingen meer zijn die tot zuivere aanvaarding leiden. Voorheen begaf je je dan in een grijs gebied, nu is het meer zwart-wit. Maar er zijn nog wel wat onduidelijkheden voor de praktijk. Zoals welke datum hanteert de kantonrechter voor de waardering van het erfdeel? De overlijdensdatum of de datum van indiening van het verzoek of ontdekking van de onverwachte schuld? In hoeverre verhoudt de zin dat "ten spoedigste" mededeling aan de kantonrechter moet worden voldaan (artikel 4:199 lid 2 Burgerlijk Wetboek (BW)) zich tot de eerder gemelde drie maanden? Kan een enig erfgenaam die zuiver heeft aanvaard – geen verdeling/vereffening – alleen een beroep doen op artikel 4:194a lid 1 BW? Daar komen we hopelijk gaandeweg achter. Er is geen overgangsregeling. Per 1 september heeft de wet onmiddellijke werking. Schulden die voor de inwerkingtreding zijn ontdekt, vallen overigens buiten de werking van de wet.' ■

Jaarvergadering Nederlandse
Juristen-Vereniging

‘Wij zijn steeds zichtbaarder, behalve voor onszelf’

Homo Digitalis: we zijn het inmiddels (bijna) allemaal. Maar hoe verhoudt hij zich tot het recht? Hoe is de eigendom van digitale gegevens geregeld en wie gaat daarover? Over die vragen bogen de preadviseurs van de Nederlandse Juristen-Vereniging zich tijdens hun jaarvergadering op 10 juni in Haarlem.

TEKST Tatiana Scheltema | BEELD Truus van Gog

Stel, je hebt volgende week een belangrijke afspraak waar je maandenlang naartoe hebt gewerkt. Op het achtuur-journaal is een paniekerig item over een griep epidemie. Om niet ziek te worden, zou je openbare ruimten het liefst mijden, maar je hebt je beste vriend, die in scheiding ligt, beloofd om zijn penibele toestand te bespreken in de kroeg. ‘Niet wéér afzeggen hoor!’, zei hij nog. Zou het dan niet handig zijn om een app op je telefoon te hebben die je vertelt of je volgende week griep krijgt of dat degene die naast je aan de bar zit volgende week ziek zal worden?

Het bedrijf achter de app baseert zijn voor-spelling op gegevens die het over je heeft verzameld (waar je bent en met wie) en dat is geen prettig idee. Maar dezelfde data kunnen ook door de Wereldgezondheidsorganisatie worden gebruikt om grote, complexe vraagstukken en maatschappelijke risico’s te analyseren om zo bijvoorbeeld pandemieën tegen te gaan. Daar kun je toch nauwelijks iets op tegen hebben?

MACHTELOOS

De beslissing of, en met wie je je data wilt delen, hangt dus in belangrijke mate af van het doel waarvoor die data worden gebruikt.

Wetgeving over privacy en gegevensverwerking zou daarop aan moeten sluiten, betoogden Corine Prins en Lokke Moerel in hun preadvies *Privacy voor de homo digitalis*, dat vorige maand bij de jaarvergadering van de Nederlandse Juristen-Vereniging (NJV) in de Haarlemse Philharmonie werd besproken. Prins is hoogleraar Recht en Informatisering aan de Universiteit van Tilburg, Moerel hoogleraar Global ICT Law aan dezelfde universiteit. Zij gebruiken het (fictieve) voorbeeld van de gezondheidsapp in hun preadvies. In de praktijk zijn er al genoeg voorbeelden van bedrijven en apps wiens verdienmodel is gebaseerd op het verzamelen van gegevens – Facebook bijvoorbeeld, maar ook het steeds verder oprukkende *internet of things*: de ijskast die op basis van zijn inhoud een boodschappenlijstje naar je telefoon (en straks naar de winkel) stuurt. Het probleem is dat we geen idee hebben wat er met onze gegevens gebeurt of zelfs maar wélke gegevens er over ons worden verzameld en doorgegeven, zegt Prins. ‘Natuurlijk hebt u allerlei privacyopties gelezen en aan het einde van die lange lijst klikt u op: “Oké, ik snap het.” Maar we hebben allemaal het gevoel dat we eigenlijk machteloos staan. Tegelijkertijd weten anderen steeds meer over ons, de Belastingdienst is daarvan

een goed voorbeeld. Wij zijn dus steeds zichtbaarder, behalve voor onszelf.’

ONWETENDHEID

Controle over onze gegevens hebben we al helemaal niet en de nieuwe Verordening Gegevensbescherming die in 2018 van kracht wordt, maakt het er volgens de preadviseurs niet beter op. De gedachte erachter was dat ‘*individuals should have control over their own personal data*’. Het mondde uit in een richtlijn met een preambule van 173 overwegingen, gevolgd door 99 bepalingen – een ‘natte droom’ voor juristen en wellicht ook bedrijven, maar de burger kan er niks mee. Hij kan onmogelijk overzien hoe en door wie zijn data straks worden gebruikt. Méér controle over nóg meer informatie lost dat dilemma niet op. De enige manier om de burger wél controle over zijn data te geven, betogen Prins en Moerel, is door de rechtmatigheid van de gegevensverwerking niet te toetsen aan de hand van het doel waarvoor ze worden verzameld, zoals nu gebeurt, maar op het belang dat de verwerker erbij heeft en of dat belang is gerechtvaardigd. Machteloosheid of onwetendheid mag geen reden zijn voor aantasting van het recht op privacy, vinden Prins en Moerel. Met instem-

*Machteloosheid of
onwetendheid mag
geen reden zijn voor
aantasting van het
recht op privacy*

ming citeren de preadviseurs Arnon Grunberg: 'Een fatsoenlijke samenleving geeft zijn burgers de mogelijkheid om onwetend te zijn, zonder dat die onwetendheid als resultaat heeft dat zij niet langer in staat zijn eigen levenskeuzen en levensstijlen vorm te geven.'

DATA-OBESITAS

Prins en Moerel beperken zich uitdrukkelijk tot gegevensverwerking in de private sector, maar in het publieke domein is de data *overload* niet minder. Preadviseur Mireille Hildebrandt, hoogleraar Informatica en recht in Nijmegen en auteur van *Datagestuurde intelligentie in het strafrecht*, heeft er zelfs een term voor: data-obesitas, die ontstaat door het idee dat als je maar méér data bij elkaar legt – *big data* – daarmee alle problemen van de wereld worden opgelost. 'Het is een soort pseudoreligieus mantra aan het worden', verzucht ze. Het gevolg van data-obesitas is niet zelden 'patroon-obesitas': door verschillende algoritmen los te laten op data ontstaan allerlei prachtige patronen, maar wat betekenen ze eigenlijk?

Zo stonden alle daders van de aanslagen in Brussel op verschillende lijsten, maar wisten de inlichtingendiensten domweg niet wat ze

ermeë moesten doen – los van het feit dat ze de capaciteit niet hebben om de honderdduizenden mensen op die lijsten te volgen. Zij pleit voor een terugkeer naar '*small data*' ofwel: de menselijke maat.

Het '*hold your horses*' klinkt ook op uit het preadvies van Gerrit-Jan Zwenne, advocaat en hoogleraar, en emeritus hoogleraar Aernoudt Schmidt, beiden uit Leiden, getiteld *Wordt de homo digitalis bestuursrechtelijk beschermd?* Het antwoord is onomwonden: nee. Veel overheidssystemen (denk aan het Diginotar-drama, maar de lijst is vrijwel onuitputtelijk) zijn al dan niet bewust niet op orde, constateren zij, maar als de burger verhaal wil halen, geeft de overheid niet thuis.

PRIVAATRECHTELIJKE BENADERING

Een nadere beschouwing van gegevensverwerking in het publieke en het private domein is alsof je een tuintegel oplicht, zegt de Tilburgse hoogleraar Privaatrecht Eric Tjong Tjin Tai: 'Je ziet het gekrioel van organisaties die allerlei dingen doen met data die je niet wist en niet wil weten.' Technologische ontwikkelingen gaan zó snel dat het recht erachteraan loopt en bij de publieksrechtelijke handhaving van privacywetgeving loop je al snel op tegen

beginselen als onschuldpresumptie, het legaliteitsbeginsel en algemene beginselen van goed bestuur. Een privaatrechtelijke benadering van vragen over de aard, eigendom en revindicatie van data en de bijbehorende rechtsbescherming zou daarom soelaas bieden, en bovendien sneller zijn. Via die route werden immers ook financiële zorgplichten ontwikkeld en werd effectieve rechtsbescherming van slachtoffers, in de vorm van een schadevergoeding, geregeld. Bijkomend voordeel van de privaatrechtelijke benadering is dat de handhaving heel precies via de rechter kan worden afgestemd. Privaatrechtelijk geldt al langer dat de consument met een klik op de button 'ja ik snap het' niet automatisch al zijn rechten wegtekent, maar dat de bedrijven die allerlei onredelijke bedingen in ellenlange algemene voorwaarden verstoppen op hun oneerlijke handelspraktijken worden afgerekend. ■

Uw buurvrouw

Uw neef

Ik regel straks de geldzaken van mijn moeder

Dat staat in haar levenstestament

Dat mijn moeder haar wensen goed heeft vastgelegd, geeft haar en ons een gerust gevoel. Zo behoudt zij de regie over haar leven, ook als zij door ziekte of ongeval belangrijke beslissingen zelf niet meer kan nemen. Bovendien biedt het zekerheid aan de mensen die om haar geven. Heeft u al een levenstestament? Raadpleeg de checklist op wievandedrie.nl. Of vraag uw notaris om informatie.

Download de
checklist op
wievandedrie.nl

Je regelt het bij de notaris

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

That's the question

Nora van Oostrom-Streep

Laat ik deze column eens beginnen met een vraag: wat is volgens u het *unique selling point* (usp) van het notariaat? Wat onderscheidt ons nu van onze concurrenten? Een lastige vraag wellicht, maar wel degene die iedere professional zich zou moeten stellen, aldus Jan Adriaanse, hoogleraar Turnaround management aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij daagt iedereen uit zichzelf een spiegel voor te houden en zich af te vragen welk probleem je nu werkelijk voor de cliënt oplost. En wanneer deze vraag is beantwoord, volgt er een tweede: waarom zouden de mensen hiervoor een notaris nodig hebben? En dan bedoel ik niet waarom u zichzelf heel goed vindt, maar waarom u in uw hoedanigheid van notaris degene bent die het beter kan dan bijvoorbeeld een advocaat? En probeert u dan los te denken van het hebben van een monopolie.

BETREKKELIJK

Een dergelijke vraag echt eerlijk beantwoorden, is lastig. De meeste mensen zijn er bij een dergelijke vraag *deep down* van overtuigd dat niemand de zaken beter kan afwikkelen dan zijzelf. Dat niemand over meer kennis, intermenselijke vaardigheden en ervaring beschikt dan zij. Dat zij overlopen van ethisch normbesef, werklust en wat al dies meer zij en dat iedere andere beroepsgroep, hoe eerbaar ook, hier minder op scoort. Toch is dit maar heel betrekkelijk. Specialistische kennis trekt zich bar weinig aan van formele beroepsgrenzen en bevindt zich in de hoofden van meer professionals dan alleen

Hoe waardevol is iemand die kennis van zaken heeft, neutraal is en vertrouwd kan worden

notarissen. Morele regels hebben meer professionele beroepsbeoefenaren, en nee, advocaten zijn niet Satans plaatsvervaarders op aarde! De notariële akte is soms heel handig, maar ook onderhandse stukken leveren tussen partijen dwingend verplicht bewijs op. De intermenselijke vaardigheden? Daarop heeft het notariaat niet het monopolie en net als iedere andere beroepsgroep kent ook het notariaat leden die beter zijn met akten dan met mensen.

UNIEKE POSITIE

Als we echt de monopolies wegdenken en ook anderen ons speelveld kunnen betreden, wordt het best lastig om de vinger te leggen op unieke elementen van de notaris. Na enig denkwerk meen ik dat het onze neutraliteit is die wel eens onze 'usp' zou kunnen zijn. Hoe waardevol is het niet om een enkele specialist te hebben die de belangen van beide partijen behartigt? In plaats van de elders gebruikelijke situatie dat iedere partij zijn eigen adviseur meeneemt. Iemand die werkelijk voor alle betrokkenen staat. Die beiden volledig informeert, eventueel compenserend partijdig

is, niet meehuult met de winnaar of de wolven in het bos, maar vanuit kennis en kunde alle betrokkenen gelijkmatig informeert. Partijen die willen gaan samenwerken, samenwonen of trouwen. Die iets moeten verdelen of waarderen. Hoe waardevol is dan iemand die kennis van zaken heeft, neutraal is en vertrouwd kan worden. In deze laatste zin zit overigens wel een opdracht verborgen: een opdracht om kennis 100 procent up-to-date te houden en om inhoudelijk werk te maken van de principes van neutraliteit en vertrouwen. Met dat laatste bedoel ik dan niet het uitgangspunt dat je, omdat je bent afgestudeerd, nu eenmaal integer en neutraal bent. Er zijn weinig mensen die zichzelf als bevooroordeeld en onbetrouwbaar beschouwen. Hiermee bedoel ik dat werkelijk werk wordt gemaakt van deze thema's via opleidingen, assessments en intervisie. Dat doorlopend aandacht wordt besteed aan deze onderwerpen en dat mensen hier ook op worden getoetst en afgerekend. Als we dat zouden opnemen in de initiële en post-initiële opleiding zijn we denk ik op de goede weg richting een werkelijk unieke positie. ■

Een dierenpark op een grondwaterwinningsgebied

Wildlands Adventure Zoo Emmen, voorheen Dierenpark Emmen, ligt deels op grond van de gemeente en deels op gronden van Waterleidingmaatschappij Drenthe. Om de drinkwaterwinning niet in gevaar te brengen, werden bijzondere erfpachtvoorwaarden opgesteld.

TEKST Tatiana Scheltema | BEELD Truus van Gog

Op 25 maart opende *Wildlands Adventure Zoo Emmen* de deuren voor het publiek. Kosten: zo'n 150 miljoen. Het eerste weekend trok het park ruim 25.000 bezoekers. In het nieuwe park zijn een jungle, een savanne én een poolgebied nagebouwd en met een eigen waterfabriek en zonnepanelen is het park vrijwel geheel zelfvoorzienend en volledig CO₂-neutraal. De verwachtingen waren hooggespannen. Maar al snel verschenen er te leurgestelde reacties op ratingsites. Het probleem: de dieren lieten zich niet zien. De kinderziekten zijn inmiddels opgelost en het park scoort op de ratingsites een dikke voldoende. Toegevoegd notaris Maarten Straatman moest er wel om lachen. 'Dat heb je altijd in het begin. Die dieren hebben een bepaald vluchtgedrag, ze denken: "Ik ga zitten waar jullie me lekker niet kunnen zien." En geef ze eens ongelijk.'

DIERVRIENDELIJK

Straatman is erfpachtspecialist bij Trip Advocaten & Notarissen uit Groningen en raakte zo'n vier jaar geleden als vaste adviseur van Dierenpark Emmen betrokken bij de transitie tot het huidige *Wildlands*. Het oude park in het centrum van Emmen was toen al uit zijn voegen gearbarsten. Een deel van de levende have was verhuisd naar een dependance van zes hectare vlak buiten het Emmer stadscentrum. Die uitbreiding was in 1998, ver vóór Straatmans tijd. Met het dierenpark ging het toen niet zo goed. Het idee om dieren op te sluiten ter lering en vermaak van mensen gold sinds de jaren zestig van de vorige eeuw als achterhaald en daar hadden alle dierentuinen

'Als de erfpacht eindigt, is de hypotheek op die erfpacht ook verdwenen. Voor de bank geen prettig vooruitzicht'

last van. Oók Emmen, toch ooit – zeker vergeleken met stadse dierentuinen als Artis of Diergaarde Blijdorp – verreweg de meest 'diervriendelijke' dierentuin van Nederland.

UNIEK

Oprichter en dierenliefhebber Willem Oosting (1906-1983), kleinzoon van de Emmense notaris Sjuick Oosting, was tijdens een van zijn vele reizen naar buitenlandse dierentuinen *begeisterd* door het Hamburger *Hagenbecks Tierpark*, de meest vooruitstrevende dierentuin van zijn tijd, omdat de dieren leefden in hokken waarin de natuurlijke habitat van het dier werd nagebootst. In 1935 opende hij in zijn (enkele hectaren grote) tuin zijn eigen dierenpark – zónder kooien. 'Dat was uniek in Nederland', vertelt notaris Bean Schukken, op wiens kantoor alle akten rond de overdracht van het oude park werden gepasseerd. De Emmense notaris was van de zijde van de gemeente Emmen betrokken bij de herstructurering van het park. 'Later betrok Oosting ook de tuinen van de burens erbij; samen was het iets van twaalf hectare.' Oostings dochter en schoonzoon namen samen met de gemeente het bedrijf in 1970 over, maar het bleef moeilijk om de begroting sluitend te houden. Begin jaren negentig moest er flink worden geïnvesteerd en trad de familie terug. De gemeente Emmen nam ook

de andere helft van het park over en zette de eigendom van het park 'op afstand', via een stichting. Schukken: 'Uiteindelijk stond men voor de keuze: sluiten of uitbreiden. In 2007 is toen besloten om er heel ander park van te maken en het naar de andere kant van het centrum te verplaatsen.'

GRONDWATERBESCHERMINGSGEBIED

Het lag voor de hand om het gebied rond de pinguïns erbij te trekken. Die grond behoorde toe aan de Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD). Straatman: 'WMD zei: "Prima, maar we willen wel van tevoren heldere afspraken maken over de voorwaarden waaronder er gebouwd en geëxploiteerd mag worden, want het gaat om een grondwaterbeschermingsgebied." In de erfpachtvoorwaarden kwam dus te staan dat *Wildlands* de grond alleen zodanig mag gebruiken, dat de bescherming van het grondwater volledig is gewaarborgd. Bovendien is een eventuele rechtsopvolger van *Wildlands* aan dit contract gehouden.' Voor de gemeente, het dierenpark en de waterleidingmaatschappij viel met die voorwaarden goed te leven. Maar in de overeenkomst stond óók dat als het project niet zou slagen, de grond weer terugging naar WMD; voor financiers een minder prettige boodschap. Straatman: 'Stel dat het park failliet gaat, mag WMD die erfpacht dan zomaar beëindigen? Daar is ook wel discussie over in de literatuur. Wat is dan de positie van de hypotheekhouder? Want als de erfpacht eindigt, is de hypotheek op die erfpacht ook verdwenen. Dat is voor de bank geen prettig vooruitzicht.'

RISICO

Maar WMD hield voet bij stuk – schoon drinkwater is nu eenmaal een publiek belang. Wel werd in de bepalingen opgenomen dat als de

erfpacht werd beëindigd, WMD de waarde van de opstallen moest betalen aan de curator, vertelt Straatman. 'De bank heeft dan, op grond van de wet, een pandrecht op die vergoeding en kan dus tegen WMD zeggen: "Betaal die vergoeding maar niet aan de curator, maar aan mij." We moesten wel uitleggen aan de bank dat de soep niet zo heet gegeten wordt.'

Nam WMD daarmee niet een te groot risico? 'Nee', vindt Straatman. 'Je moet je afvragen wat zo'n dierenpark waard is. De gebruiksmogelijkheden zijn, los van het bestemmingsplan, ook in de erfpachtvoorwaarden heel beperkt, puur om te voorkomen dat er bijvoorbeeld "cowboys" komen die zeggen: "We maken er een pretpark van, of we gaan hier industrie of kantoren realiseren."'

SUBSIDIE

Bij de financiering – door de gemeente, de provincie, het rijk, banken en sponsors – speelde ook nog een ander aspect, vertelt Schukken. 'Het park werd voor een redelijk groot bedrag overgedragen en *Wildlands*

is gewoon een commerciële onderneming, die mag niet worden gesubsidieerd door de overheid. Er moest worden voorkomen dat de Europese Unie de koopsom als subsidie zag. Daar is door beide partijen een groot accountantskantoor voor ingeschakeld. Maar uiteindelijk is ook dat goed gekomen.'

MAATWERK

Een van de bijzonderheden aan de erfpachtconstructie, zegt Straatman, is dat hij erin slaagde om de beide grondeigenaren in hetzelfde 'keurslijf' te duwen. 'Dat is echt maatwerk geweest, en voor *Wildlands* heel prettig dat het zo veel mogelijk is gelijkgetrokken.' Collega Schukken beaamt dat. 'Ik heb heel veel respect voor de specialistische kennis van Maarten, dat heeft hij echt heel goed gedaan.' Als passerend notaris had Schukken een andere, minstens zo belangrijke taak: het bijhouden van de troepen. 'Het masseren van allerlei kleine irritaties was een heel belangrijke taak voor ons. Als er onderling weer wat wrevel was, gingen wij om de tafel om het op te lossen.'

Beide heren zijn nu nog bezig losse eindjes

aan elkaar te knopen: Straatman de netregistratie van de leidingen op het terrein en de eigendom van de zonnepanelen, Schukken droeg de grond van het oude dierenpark onlangs over aan de gemeente. Die is alweer druk met het inventariseren van nieuwe projecten, met als uitgangspunt dat de grond een 'groene oase' blijft in de stad. Er zijn plannen voor een nieuwe kinderboerderij en om het entreegebouw van het oude park om te bouwen tot ateliers voor kunstenaars. De werktitel? 'Het Mensenpark'. ■

AKSOS

- Administratie
- Salarissen
- Belastingen
- Rapportages
- Accountancy
- Advies

H.R. de Velde Harsenhorst FA
drs. K. de Lange AA

AKSOS Financial Services

Voor notariaat en advocatuur...
...flexibiliteit in capaciteit

Groningen - Leeuwarden - Zwolle
www.aksos.nl - afs@aksos.nl - Tel. 038-4524280

DÉ VERZEKERINGSSPECIALIST VOOR NOTARIAAT EN ADVOCATUUR

Ron Borgdorff is verzekeringsspecialist voor notarissen, advocaten en vrijgevestigde juristen. Ron kent de specifieke risico's van deze juridische beroepsgroepen. Met ruim 25 jaar ervaring staat hij borg voor een persoonlijk, gedegen advies op maat en korte lijnen.

U wilt een financieel adviseur met verstand van uw zaken?

Neem contact op voor een afspraak.
Bel 033-20 35 000 of mail naar
ron@ronborgdorff.nl

WWW.RONBORGdorFF.NL
van Boetelaerlaan 24H
3828 NS Hoogland

RON BORGdorFF
FINANCIËEL ADVISEUR VOOR
NOTARIAAT & ADVOCATUUR

VERZEKERINGEN ZOWEL ZAKELIJK ALS PARTICULIER OA:
BEROEPS- EN BEDRIJFSAANSPRAKELIJKHEID • GELD- EN FRAUDE
• ARBEIDSONGESCHIKTHEID • RECHTSBIJSTAND • RECONSTRUCTIE

OPLEIDING NALATENSCHAPSMEDIATION

Misschien heeft u het ook al gemerkt in uw praktijk: het aantal conflicten bij afwikkeling van nalatenschappen neemt toe. Deze toename – door lossere familieverbanden, samengestelde gezinnen, grotere vermogens en complexere testamenten – zorgt ervoor dat er behoefte is aan een deskundige die de afwikkeling in goede banen kan leiden. Iemand die niet alleen kennis heeft van het erfrecht maar ook opgeleid is om families te begeleiden bij het oplossen van hun conflicten. De nalatenschapsmediator kan hierbij een centrale positie innemen.

Wilt u meegroeien met deze ontwikkelingen en zich verder specialiseren? Schrijf u dan nu in!

Docenten:

mr. Annette M. van Riemsdijk
drs. George Smits
Else Marie van den Eerenbeemt
mr. Jacques de Waart
dr. mr. Fred Schonewille.

Locatie:

Kasteel de Vanenburg in Putten

Voor wie?

Notarissen, advocaten en andere professionals met een mediationopleiding en kennis van het erfrecht.

Data:

19 en 20 september 2016
8 en 9 november 2016
17 en 18 januari 2017

Voor meer informatie en/of de brochure:

Iris Ydema
020 - 205 02 51
opleidingen@resultadr.com
www.resultadr.com/NI

Opleidingspunten PE

MfN 45, KNB 45, VMN 39.
Voor andere beroepsgroepen
zie onze website.

Stichting
Nalatenschapsmediation

RESULT ADR
negotiation institute

Nieuw: Verzameling Wetgeving Notariaat 2016 Het meest gebruikte naslagwerk onder notarissen

Verzameling Wetgeving Notariaat 2016

- Compleet en overzichtelijk
- Voorzien van margewoorden en uitgebreid trefwoordenregister
- Uitermate geschikt voor de dagelijkse praktijk

Bestel direct op sdu.nl/notariaat

Sdu

oprecht
de beste
keuze

‘Onderwijs is de sleutel naar een betere wereld’

ICOON

WIE
WAAR

Oprah Winfrey

Anke Wöltgens (44)
notaris bij notariskantoor
Tijdhof, Daverschot & De Jong
Posthumus

Waarom is Oprah Winfrey jouw icoon?

‘Ondanks een lastige start van haar leven heeft zij zich weten op te werken tot superster. Oprah was de dochter van twee tieners en werd tot haar zesde opgevoed door haar oma om vervolgens bij haar moeder te gaan wonen. Daar werd ze misbruikt door verschillende familieleden tot ze bij haar vader introk. Die zorgde ervoor dat ze naar school ging. Toch heeft zij zich weten te ontwikkelen tot een prachtige, zelfverzekerde persoonlijkheid. Zo was zij de jongste en eerste Afro-Amerikaanse vrouw die het nieuws presenteerde bij een televisiestation. Ze is een krachtige persoonlijkheid die ook kwetsbaarheid durft te laten

zien. Die combinatie maakt haar tot een uniek persoon.’

Wat is het meest indrukwekkende dat jouw icoon heeft gedaan?

‘Oprah zet zich in voor verschillende goede doelen. Haar grootste doel is ervoor zorgen dat iedereen in de wereld – met name vrouwen – goed onderwijs kan volgen. Erg belangrijk. Onderwijs is de sleutel naar een betere wereld. Daarnaast is zij bepalend geweest voor de totstandkoming van een Nationale Kinderbeschermingswet (Oprah Wet). Dat is een Amerikaanse databank waarin veroordeelde kindermisbruikers staan. Indrukwekkend.’

Wat voor invloed heeft zij gehad op jou en je carrière?

‘Op de keuzes die ik heb gemaakt, heeft zij niet veel invloed gehad. Maar haar visie over het belang van onderwijs sluit wel heel erg aan bij mijn visie op dat punt. Scholing leidt tot meer zelfstandigheid en minder armoede. Door onderwijs te stimuleren, draagt Oprah bij aan een meer rechtvaardige wereld. En eigenlijk dragen we in de notariële praktijk ook geregeld een steentje bij aan een rechtvaardige wereld, maar dan wel op een ander niveau.’

Als jij in de huid van jouw icoon zou kunnen kruipen, wat wil je dan doen?

‘Het zou mooi zijn om een dag te mogen acteren op haar niveau. Zij brengt iets wezenlijks tot stand. Er zijn plekken op de wereld waar onderwijs voor vrouwen verboden is. Als ik in de huid van Oprah zou kunnen bijdragen aan regels die ervoor zorgen dat scholing voor jongeren wereldwijd verplicht wordt, zou ik dat doen. Onderwijs hoort toegankelijk voor iedereen te zijn. Het zou toch mooi zijn als daar ooit een wet voor is. Jammer genoeg is dat nog ver weg.’ ■

Belangstelling voor solitair kantoor groeit

‘Korte lijnen en een lage drempel: dat is de kracht’

Onafhankelijk van elkaar beginnen Corrie Mols en Olga Roffers een solitair notaris-kantoor in Neer en Venray. Belangrijkste reden: ‘Ik wil het op mijn manier doen.’

TEKST Jolanda aan de Stegge | BEELD Truus van Gog

Terwijl het kantoor van Corrie Mols in Neer net is geopend door de burgemeester is Olga Roffers in de weer met de inrichting van haar kantoor in Venray. Los van elkaar besloten beiden een jaar geleden het traject te volgen voor de start van een solitair notaris-kantoor. Mede dankzij tips van bevriende collega's en wat ondersteuning bij de financiële onderbouwing van het ondernemingsplan verliep alles voorspoedig. De Commissie van deskundigen notariaat keurde beider plan goed en ook de verplichte persoonstoets en het gesprek met de Commissie toegang notariaat verliepen positief. De motieven van Mols en Roffers komen overeen. In je eigen kantoor kun je alles zelf vorm en inhoud geven, zeggen ze, want als je deel wordt van andermans praktijk is alles voor het grootste deel al ingevuld. Beiden hebben scherp voor ogen hoe hun eigen kantoor moet functioneren: laagdrempelig, benaderbaar, met een hoge serviceverlening en betaalbaar, al zullen zij geen prijsvechters worden.

EIGEN KOERS

Olga Roffers popelt om zelf haar koers te bepalen. Zestien jaar werkte ze in Venlo, eerst twaalf jaar op een groot notaris-kantoor, daarna vier jaar op een klein kantoor. Een klein kantoor biedt veel voordelen, ondervond ze. ‘Klanten vinden het fijn als zij met hun vragen bij dezelfde mensen terecht kunnen. Mensen moeten zich bij jou op hun gemak voelen. Dat kan gemakkelijker in een klein kantoor, waar je hierover met jouw medewerkers kunt overleggen. De lijnen zijn kort en de drempel ligt laag: dat is de kracht.’ Het is beider overtuiging dat het publieke ambt van notaris niet alleen rechten, maar ook verplichtingen met zich meebrengt. Roffers en Mols willen als notaris duidelijk zichtbaar zijn in de samenleving. Mols: ‘Zoals service verlenen, de burger adequaat ten dienste staan en actief op pad gaan. Dit kunnen wij nu op onze eigen manier in de praktijk brengen.’

BEVRIENDE COLLEGA

Het tweetal kent elkaar sinds afgelopen februari, waarna intensief contact ontstond. ‘Nadat je ondernemingsplan is goedgekeurd,

begint het “echte” werk: van het aannemen van medewerkers en het regelen van de automatisering tot en met de kleinste details. Het is fijn om over alles met elkaar te kunnen overleggen’, vinden ze. Ze beschouwen elkaar als een bevriende collega, niet als een bedreigende concurrent. Roffers: ‘We zitten elk in een andere regio, dus dat bijt elkaar ook niet.’

ONDERNEMERSSPIRIT

Neer, de standplaats van Mols, telt 3.600 inwoners en is onderdeel van de gemeente Leudal, qua oppervlakte een van de grootste gemeenten van Limburg met zo'n 36.000 inwoners. Er was slechts één notaris in de hele gemeente, voor haar reden om hier haar kantoor te vestigen. ‘Dit is een interessant gebied, met groeiende dorpen en veel jonge mensen. Qua ondernemingen zitten hier enkele wereldspelers en ook op agrarisch vlak is hier genoeg te doen.’ Tijdens het schrijven van haar ondernemingsplan kwam Mols erachter dat Leudal een boeiende ondernemingscultuur heeft. ‘Tijdens de crisis werden hier zelfs meer banen gecreëerd dan er verdwenen. Dat zegt genoeg

‘Ik kan wel idealistisch zijn over het ambt op zich, maar de basis van een goedlopend kantoor is de economie’

vragen over inhoud en ethiek.’ Belangrijk, vindt ze. Zeker na de recente publicaties over vakgenoten die zich lieten lenen voor malafide constructies rondom faillissementsfraude. ‘Bovendien ben ik Olga tegengekomen en hebben wij dezelfde bedrijfsfilosofie.’ Roffers bevestigt de wenselijkheid van collegiale contacten met bevriende notarissen.

ERVARINGEN

Evenals Mols ziet ook Roffers de toekomst zonnig in. Zij vestigt zich in Venray, dat met meer dan 40.000 inwoners het tweede stedelijke centrum van Noord Limburg is. Hier liggen haar wortels en met de lokale ondernemers onderhoudt zij goede relaties. Twee notarissen zijn hier werkzaam. ‘De voordelen van een klein kantoor zijn groot en de samenwerking met Corrie is fijn. Wij kunnen van elkaar leren en kennis overdragen. Ieder van ons heeft andere ervaringen, dus wij vullen elkaar aardig aan. Doordat we op een lijn zitten en zo goed samenwerken, zijn we toch een full service kantoor. Al hebben we ieder ons eigen solitair gevestigde kantoor, zo voelt het niet.’ ■

over de ondernemersspirit en ik ervaar dat ook bij mijn bezoeken aan hen. Ik kan wel idealistisch zijn over het ambt op zich, maar de basis van een goedlopend kantoor is de economie. Hier ligt voor mij een belangrijke markt en die boor ik actief aan.’

KLANKBORDGROEP

De notariële eenpitter ligt al jaren onder vuur. Regelmatig verschijnen er artikelen waarin wordt betoogd dat het einde van het solitaire

notariskantoor slechts een kwestie van tijd is. De wereld juridificeert en in je eentje wordt het steeds ingewikkelder – zo niet onmogelijk – om alle wetswijzigingen bij te houden. Specialiseer je, luidt het advies daarom al tijden. Dit breed gedragen standpunt schrikt Mols en Roffers niet af. Wel zette Corrie Mols om die reden een klankbordgroep op met mensen die wetenschappelijk zijn onderlegd. ‘Als raadgevers zijn zij bereid hun kennis belangeloos met mij te delen. Ik kan bij hen terecht met

Meer of minder?

De Commissie van deskundigen notariaat beoordeelt ondernemingsplannen van aankomende notarissen. In 2015 ontving zij 47 ondernemingsplannen, een stijging van 20 procent vergeleken met 2014. In het jaarverslag over 2015 merkt de commissie op ‘dat het weer mogelijk is om op bedrijfseconomische gronden een nieuw kantoor te starten’. Vorig jaar ontving zij vijf plannen voor vestiging van een nieuw solitair kantoor, waarvan er twee een positief advies kregen.

Daarnaast werden er zestien plannen ingediend voor solitaire opvolging, zes meer dan in 2014.

De meest recente *Factsheet leden en medewerkers* van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie toont overigens nog geen groei van het aantal solitaire vestigingen. Sterker, de op 1 oktober 2015 getelde 463 solitaire vestigingen waren op 1 april 2016 gezakt naar 455.

Notaris word je niet zomaar

Meer weten over wat de Commissie van deskundigen notariaat en de Commissie toegang notariaat precies doen en wat de ervaringen zijn? Lees het artikel in *Notariaat Magazine* 2015/5 ‘Geen kwestie van alleen maar cijfers en letters’.

(On)partijdigheid van de notaris

Onpartijdigheid is een kernwaarde van de notaris. *Notariaat Magazine* schetst in een viertal situaties hoe u aan deze eis invulling moet geven.

TEKST Madeleine Hillen | BEELD Nationaal Archief/Anefo

De eis van onpartijdigheid brengt met zich dat de notaris de belangen van alle partijen bij de akte moet meewegen, alle partijen gelijk moet behandelen en in dezelfde mate van informatie dient te voorzien. Onpartijdig handelen sluit uit dat de notaris zich identificeert met (het belang van) een van de partijen. De eis van onpartijdigheid vindt u onder meer terug in artikel 3 lid 2 Wet op het notarisambt (Wna), artikel 17 Wna, artikel 18 lid 1 Wna, en artikel 7 Verordening interdisciplinaire samenwerking 2015.

RECHTSTREEKS COMMUNICEREN MET BEIDE PARTIJEN

Als notaris behoort u de belangen te behartigen van verkoper en van koper. Door niet rechtstreeks met de verkoper in overleg te treden, wanneer de koper in de nakoming van de overeenkomst tekortschiet, komt u onvoldoende op voor diens belang, zo oordeelde Hof Amsterdam, 22 juni 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BM9509: '6.1 Het hof is – anders dan de kamer – van oordeel dat de notaris te kort is geschoten in de begeleiding van klagers bij de verkoop van de onroerende zaak van klagers gelegen

aan [adres] te [plaatsnaam]. Naar het oordeel van het hof had het op de weg van de notaris gelegen persoonlijk contact met klagers te zoeken toen betaling van de waarborgsom uitbleef en had hij niet mogen volstaan met zich enkel tot de makelaar te wenden. Een dergelijke handelwijze is alleen dan juist indien de notaris daartoe van zijn cliënt opdracht heeft ontvangen of de omstandigheden van het geval meebrengen dat een rechtstreekse benadering door de notaris van de cliënten niet is geïndiceerd. Dat was in het onderhavige geval niet aan de orde. Door geen contact op te nemen met klagers heeft de notaris tuchtrechtelijk laakbaar gehandeld, welk handelen de maatregel van waarschuwing rechtvaardigt.'

RESPECTEREN VAN RECHTEN VAN DWARSLIGGENDE PARTIJ

Ook een dwarsliggende erfgenaam blijft een partij voor wier belang u moet waken. U gaat aan dit belang voorbij, wanneer u zonder zijn instemming boedelgelden stort op een rekening van een van zijn mede-erfgenamen, zie Hof Amsterdam 28 december 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BO9071.

Nog een geval waarin de notaris de belangen van de lastige wederpartij van zijn opdrachtgever te veel uit het oog verloor, vindt u in Hof Amsterdam 12 mei 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1737. Het hof verwijt de notaris dat hij bij de ontvlechting van een samenwerking tussen twee broers, kort

gezegd, zijn oren te veel heeft laten hangen naar de opdrachtgevende broer (X). De notaris heeft niet gevraagd of de door de opdrachtgevende broer gepresenteerde afspraken ook volgens de andere broer (Y) gemaakt waren, ook niet na protest van Y. Hij heeft verder niet onderzocht of er mogelijk sprake was van juridische onkunde bij Y, of dat Y – zoals hij zei – onder druk was gezet door X. Ook heeft hij zich gevoegd naar de wens van X om voor een bepaalde datum te passeren en heeft hij niet gereageerd op e-mails van Y waarin hij bezwaar uitte tegen het passeren.

VERZOEK OM UITLEG AKTE DOOR EEN VAN PARTIJEN

Soms vraagt een cliënt om een uitleg van een akte die u als onpartijdig notaris heeft gepasseerd. Als hij uw schriftelijke uitleg in het geding brengt zonder dat de andere partij daarvan vooraf in kennis wordt gesteld, dan wordt die partij daardoor – mogelijk in een juridische procedure – op achterstand gezet. Gaat het om de uitleg van een afspraak tussen partijen, dan zijn bovendien de bedoelingen van partijen beslissend (HR 13 maart 1981, *NJ* 1981, 635, *Haviltex*). Dat betekent dat u als notaris een verklaring zal moeten afleggen over de bedoelingen van partijen. Het is in de relatie tussen notaris en zijn cliënt niet zorgvuldig zo'n verklaring af te leggen zonder dat de partij over wie het gaat daarvan op de hoogte is en de gelegenheid krijgt te reageren op de visie van de notaris. Uw cliënt moet u de gelegenheid geven om over zijn verzoek om uitleg ook met de andere partij contact op te nemen. Daarmee kunt u uw onpartijdige positie vasthouden. Zie voor een vergelijkbare casus Hof Amsterdam 17 augustus 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BN4542, en zie, recenter, in een tuchtaak over uitleg van een testament, Hof Amsterdam 9 februari 2016, ECLI:NL:GHAMS:2016:460:

'6.5. Het hof is – met de kamer – van oordeel dat de notaris, onder de gegeven omstandigheden, op het moment dat haar bleek van de andere lezing door klager van het aanvullend testament van erflater en dus van een mogelijk geschil tussen klager en zijn zuster over de uitleg van de testamenten, zich had dienen te onthouden van een inhoudelijke stellingname in deze kwestie. De notaris heeft onzorgvuldig gehandeld en in elk geval de schijn van partijdigheid gewekt door – zonder enig voorbehoud – inhoudelijk een standpunt in te nemen dat in het voordeel van een van de erfgenamen, de zuster van klager, was.'

DE NOTARIS ALS PARTIJADVISEUR

Dat een notaris in de uitoefening van zijn ambt onpartijdig is, staat er niet aan in de weg dat hij voor een opdrachtgever als partijadviseur optreedt. Artikel 18 Verordening beroeps- en gedragsregels geeft gedragsregels voor de notaris die als partijadviseur optreedt. Een van de eisen is, dat de notaris direct aan de wederpartij mededeelt dat hij optreedt als partijnotaris. Zie voor een geval waarin de notaris daarin tekortschoot Kamer van Toezicht 's-Hertogenbosch 16 maart 2015, ECLI:NL:TNORSHE:2015:1: '4.6 Naar het oordeel van de kamer mocht de notaris er niet zonder meer van uitgaan dat de echtgenote klager na het eerste telefoongesprek zou en adequaat kon informeren over de (juridische) gevolgen van zijn optreden als partijnotaris. Bij gebrek aan vooraf verstrekte schriftelijke informatie lag het dus op de weg van de notaris om klager aan het begin van het gesprek op 10 januari 2013 duidelijk te maken dat hij als partijnotaris optrad. Uitgaande van de voorbereiding van de notaris van het gesprek gaat de kamer er veronderstellenderwijs vanuit dat de notaris klager inderdaad heeft meegedeeld dat hij als partijnotaris optrad. Gezien de wijze waarop het gesprek tot stand

is gekomen en de omstandigheden waaronder dit heeft plaatsgevonden, is de kamer echter van oordeel dat de notaris niet heeft voldaan aan de op hem rustende extra zorgplicht die voortvloeide uit zijn, van de normale ambtsuitoefening afwijkende, hoedanigheid. Daarbij heeft de kamer de volgende omstandigheden in aanmerking genomen. Klager en de notaris kenden elkaar niet en de notaris heeft klager zonder voorafgaande schriftelijke uitleg telefonisch benaderd. Na het maken van de afspraak met de echtgenote van klager is hij twee dagen later naar de woning van klager gegaan. Daarbij heeft hij zich, zonder klager daarover vooraf schriftelijk of mondeling te informeren, laten vergezellen door zijn opdrachtgever. Klager was geen professionele partij maar een particulier op leeftijd (hij was destijds 78 jaar oud en zijn echtgenote twee jaar ouder) voor wie een huisbezoek van een notaris geen alledaagse aangelegenheid is. Het was niet klager zelf die het initiatief tot het gesprek had genomen. Bovendien had de notaris aan de echtgenote verteld dat hij over de spaarrekening van erflaatster wilde spreken en heeft klager waarschijnlijk aangenomen dat hij verantwoording zou moeten afleggen over de wijze waarop hij de gelden van erflaatster had beheerd. Daarvan uitgaande kan niet worden uitgesloten dat de onaangekondigde verschijning van de zoon van erflaatster, met wie al jarenlang geen contact meer bestond, door klager als onplezierig is ervaren. Gegeven deze "entourage" heeft de notaris zich er naar het oordeel van de kamer onvoldoende van vergewist of klager, die twee dagen eerder nog ziek in bed lag, zich goed realiseerde wat de juridische gevolgen zouden kunnen zijn van de informatie die hij aan de notaris zou verstrekken.' ■

Het bestuur van de KNB zoekt een

bestuurslid/inkomend voorzitter

De Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) is de publiekrechtelijke beroepsorganisatie van notarissen en kandidaat-notarissen, gevestigd in Den Haag. Namens de leden onderhoudt de KNB contacten met overheid, politiek en maatschappelijke organisaties. De KNB houdt zich onder meer bezig met kwaliteitszorg, toezicht, opleidingen, verordeningen, beroeps- en gedragsregels, informatietechnologieën en publieksvoorlichting.

Functie-informatie

Het bestuur van de KNB heeft de algemene leiding over de beroepsorganisatie en stuurt het KNB-bureau aan. Verder is het bestuur belast met de uitvoering van het algemene beleid en het meerjarenplan. Het KNB-bestuur telt minimaal vijf en maximaal zeven leden. Het betreft een collegiaal bestuur, waarin gezamenlijk verantwoordelijkheid wordt gedragen.

Gezocht wordt naar een notaris die onder meer:

- staat voor het vak van notaris en een ambassadeur is voor het notariaat;
- met de tijd meegaat, op veranderingen anticipeert, zowel sociaal-maatschappelijk, economisch als technisch, en enthousiasme en verantwoordelijkheid voelt om zowel binnen de beroepsgroep als extern de boodschap van Notaris 2.0 over te brengen en te laten landen;
- discussies en beroepsontwikkelingen initieert en de KNB vertegenwoordigt bij alle daarvoor in aanmerking komende (overheids)gremia;
- moet functioneren in een collegiaal opererend bestuur en daarbij gericht is op samenwerking en het behalen van een gemeenschappelijk resultaat;
- samen met de directeur van het bureau de tandem vormt voor het aansturen van de organisatie.

Het volledige profiel voor deze vacature en de sollicitatieprocedure vindt u op NotarisNet.

De voorgenomen benoeming tot bestuurslid is per 1 oktober 2016. De termijn van de huidige voorzitter eindigt uiterlijk 1 oktober 2017. Zijn opvolger wordt gevraagd om in ieder geval twee dagen in de week aan het voorzitterschap te besteden en de intentie te hebben twee termijnen als voorzitter te fungeren.

Inlichtingen

Kandidaten met belangstelling voor deze functie kunnen contact opnemen met KNB-voorzitter Jef Oomen, telefoon 073 - 6918787, j.oomen@huijbregtsnotarissen.com.

U kunt uw reactie voor 1 augustus mailen naar:

KNB, t.a.v. secretaris van het bestuur, Stella Groenhof, bestuur@knb.nl

Koninklijke Notariële
Beroepsorganisatie

‘De Jacht’, niet alleen ‘bloedstollend’ op tv

FIOD arresteert notarissen voor faillissementsfraude’ kopte *NRC Handelsblad* dinsdagmiddag 14 juni. Op dat moment was ik bezig een presentatie voor te bereiden die ik die avond op ons kantoor over levens-testamenten zou geven. Het was precies de reden waarom ik tijdens die lezing (naar aanleiding van mijn pleidooi dat de notaris een echte vertrouwenspositie in de maatschappij heeft) achteruit de zaal gegniffel hoorde en iemand vervolgens bij mijn vragende blik zijn hand op stak en vroeg: ‘Ik vermoed dat u het laatste bericht over uw collega’s nog niet heeft gelezen.’ Stilte bij mij... Innerlijke reactie: ‘Verdikkie... wat nu weer?’

‘Verdikkie... wat nu weer?’

‘ANDERS’

Ook al zitten er net als bij alle andere beroepsbeoefenaren (laten we Ernst Jansen Steur en Bram Moszkowicz niet vergeten) rotte appels tussen, op de een of andere manier heb ik tijdens – en na – mijn studie altijd gedacht dat (kandidaat-)notarissen door hun onafhankelijke en onpartijdige positie ‘anders’ waren. Ik citeer mijn gedachtegang: ‘Hallo, wij zijn JURIST. Wij moeten de wereld juist laten zien hoe het (straf- en tuchtrechtelijk) niet moet zijn. Wij staan voor rechtszekerheid, mensen vertrouwen op onze deskundigheid en professionaliteit. Of je nu kandidaat-notaris of notaris bent. Het moet niet noodzakelijk zijn elkaar juridisch (als onderlinge juristen) te vervolgen of elkaar uit het ambt te ontzetten (of te schorsen).’

VERVELEND GEVOEL

Gelukkig maken de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie en het Bureau Financieel Toezicht ‘jacht’ op deze onderkant

(en zwarte kant) van de notariële beroepsgroep en belichten zij ons vak vooral van de positieve kant... hoera! Maar mijn vervelende gevoel bleef afgelopen week: ‘Hoezo, “De Jacht” een spannende, nieuwe misdaadserie op tv? Niets spannender en bloedstollender dan “De Jacht” op de verkeerde (kandidaat-)notarissen.’

SUCCESVOL

Tijdens mijn eerste opleidingsdag Ondernemerschap, georganiseerd door Dialogue, kregen de deelnemende kandidaat-notarissen onder andere de vraag: ‘Waarom denk jij dat jij een succesvol notaris (-ondernemer) kunt worden?’ Op Twitter en Instagram vond menigeen afgelopen week – na het gonzen van de faillissementsfraudeberichten – dat de combinatie ondernemerschap en ambtenaar blijkbaar een erg verleidelijke is... Goh, zo had ik het nog nooit bekeken. Diezelfde vraag moeten de ‘rotte appels’ toch ook (ooit) beantwoord hebben. Als jonge kandidaat-notaris met de ambitie ooit (toegevoegd) notaris te worden, denk ik in ieder geval dat het antwoord nooit heeft kunnen zijn: ‘Door de wet te overtreden.’ Juist onze vertrouwenspositie,

onze (gespecialiseerde) juridische deskundigheid en onze betrokkenheid bij onze cliënten in de maatschappij doet ons succesvol zijn (of worden?).

DEBACLE

Los van dit hele debacle was de opleidingsdag een dag om je, samen met andere kandidaat-notarissen, bewust te worden van onze notariële toekomst, de positie binnen ieders kantoor en van jezelf als (kandidaat-)notaris in de maatschappij. Een dag om samen notariële verhalen uit te wisselen en na te denken over vragen als: Waarom doe je wat je doet? Waarom heb je ooit notarieel recht gekozen? Waarom maak jij als kandidaat-notaris bepaalde keuzes? Fantastisch. Laten we bij deze vragen iedere dag opnieuw stilstaan. Dan zijn die rotte appels op een dag vanzelf verteerd. Na de opleidingsdag (die was op een maandag) keek ik ’s avonds de serie ‘De Jacht’. Tijdens het reclameblok, waarin ik normaal de hond uitlaat, werd mijn aandacht getrokken door een reclame van De Goedkoopste Notaris. De slogan luidde iets in de trant van: ‘Ben jij op zoek naar de Goedkoopste notaris?’ ‘Help’, dacht ik. ‘Is dit mijn ideale succesvolle notariële ondernemerschap?’ Daarmee had ik de vraag die dag voor de tweede keer al gesteld. Het antwoord houd ik voor mezelf... ■

Nienke Westerhof,
kandidaat-notaris bij
Kuhlmann, Hulshof
& De Kok notarissen

In deze rubriek beantwoordt een panel van in- en/of externe deskundigen allerlei vragen van (kandidaat-)notarissen. Die kunnen gaan over arbeidsvoorwaarden, verzekeringen, de notariële praktijk of een ander onderwerp. Dit keer gaan de vragen over protocollen.

Josien Spanjaart
| adviseur praktijkzaken KNB

Wat is een protocol en wat zijn de regels?

‘Een protocol bestaat uit de minuten, notariële verklaringen, registers, afschriften, repertoria en (digitale) kaartsystemen die onder de notaris berusten. Dat staat zo omschreven in de Wet op het notarisambt (Wna). Onder deze definitie vallen ook de aan de minuten gehechte stukken. Bij ‘registers’ kan worden gedacht aan registers die in het kader van een doelmatige kantoororganisatie op het desbetreffende kantoor zijn aangelegd en betrekking hebben op stukken die de notaris in de uitoefening van zijn wettelijke werkzaamheden heeft opge maakt. Een van de regels die voor het protocol geldt, is dat de notaris zijn protocol moet bewaren in de plaats van vestiging waar hij kantoor houdt (artikel 12 Wna). Hij mag zijn protocol of een onderdeel daarvan, los van een mogelijke andersluidende rechterlijke beslissing, niet uit handen geven. Ook zal de notaris zijn protocol op grond van dit artikel op ordelijke wijze moeten bewaren op een tegen brand en andere gevaren beveiligde plaats. Iedere (nieuw benoemde) notaris legt ieder kalenderjaar een (nieuw) repertorium aan. Een mogelijke waarnemer zet het repertorium van het lopende jaar voort. De vraag rijst dan of een notaris die een protocol overneemt, mag doornummeren? De overnemende partij mag hier zelf een keuze in maken. Ook gebrekkige akten moeten in het repertorium worden ingeschreven. Bij verandering van plaats van vestiging binnen het arrondissement waarin zijn plaats van vestiging is gelegen, behoudt de notaris zijn protocol en dus zijn repertori(a)(um). Ligt de nieuwe plaats van

vestiging buiten het arrondissement, dan kan de notaris verzoeken om wijziging van zijn plaats van vestiging onder medeneming van zijn protocol. Het vermelden waard is tot slot dat het protocol staatseigendom is en dus geen eigendom van de notaris. Het valt dus ook niet in een mogelijk faillissement van de notaris en er kan geen beslag op worden gelegd.’ ●

Waar bestaat het protocol nog meer uit?

‘Een protocol bestaat uit meer dan de wettelijke definitie doet vermoeden. Ook de aan de (door de notaris verleden) akten gehechte stukken behoren bijvoorbeeld tot het protocol. Verder vermeldt de toelichting op artikel 15 Wna dat de “overige notariële bescheiden” aan het protocol verbonden zijn. Dat zijn de bescheiden die wegens het gebruik met het protocol dienen te worden overgegeven, zoals de kopieën van successiememories en de kladrepertoria. De financiële administratie behoort ook tot deze “overige notariële bescheiden”. Met name bij ambtsopvolging spelen het protocol en de overige notariële bescheiden een rol (artikel 15 Wna). Uit de parlementaire geschiedenis van de Wna blijkt overigens dat de dossiers tot de “overige notariële bescheiden” behoren en dus niet tot het protocol. De overige bescheiden hoeven niet altijd te worden overgedragen en hoeven niet per se op kantoor en op een beveiligde plaats bewaard te blijven. Deze overige bescheiden zijn echter niet minder belangrijk.

Het notarisambt geeft de notaris immers een exclusieve zorg en verantwoordelijkheid voor zijn protocol. Zonder de “overige notariële bescheiden” is het niet mogelijk deze zorg en verantwoordelijkheid te dragen en het ambt goed uit te oefenen. Tot slot voorziet de wet (artikel 48 Wna) in de mogelijkheid om op verzoek van cliënten overige stukken in het protocol op te nemen. Dit verzoek kan echter slechts zien op ondertekende geschriften om tot bewijs te dienen. Er gaan stemmen op om dit verzoek tot opneming in het protocol te verruimen tot “schriftelijke stukken”. ●

Wanneer en hoe vindt overdracht van het protocol plaats?

‘Dit is aan de orde als de notaris overlijdt, defungeert of zich vestigt buiten het arrondissement waarin zijn plaats van vestiging is gelegen (zonder dat hij zijn protocol wenst mee te nemen). In dat geval wijst de minister van Veiligheid en Justitie (artikel 15 Wna) een notaris aan om het protocol over te nemen. Deze overdracht van het protocol kan plaatsvinden aan een nieuw benoemde notaris of een reeds gevestigde notaris. Het benoemingsbesluit moet wel worden onderscheiden van het besluit tot toewijzing van het protocol. Om voor benoeming in aanmerking te komen, dient een verzoek te worden ingediend. De wet kent echter niet met zoveel woorden een verzoek om een protocol toegewezen te krijgen. De wet spreekt van de minister die aanwijst en bescheiden die moeten worden overgenomen. De overdracht moet voldoen

aan de zogenoemde Verordening overdracht protocol. Op NotarisNet vindt u ook het model Proces-verbaal overdracht protocol.’ ●

Wat gebeurt er met ‘probleemprotocollen’?

‘Meestal is er voldoende animo om een protocol over te nemen. Een “probleemprotocol” kan echter ontstaan als dit animo er niet is. Bijvoorbeeld omdat een notaris failliet is verklaard of als een notaris ontzet is en administratief een chaos heeft achtergelaten. Echter, in het belang van de cliënten zal dit protocol toch beheerd moeten blijven. Deze probleemprotocollen behoren, evenals alle protocollen, formeel toe aan de staat. Ook in die gevallen (ontzetting wordt overigens niet genoemd in artikel 15 lid 1 Wna) zal de minister een notaris moeten aanwijzen. De KNB is hiermee ook begaan. In het belang van cliënten en de goede naam van het notariaat, vindt er daarom een samenwerking plaats tussen het ministerie en de KNB. Het ministerie zal in dit soort probleemgevallen binnen twee weken (in tegenstelling tot normaal vijf maanden) na het ‘vrijkomen’ van dit protocol, een notaris proberen te vinden die het protocol toegevoegd wil krijgen. Lukt dat niet, dan zal het ministerie een notaris moeten aanwijzen. In het kader van de aanwijzing zal in eerste instantie vaak gekeken worden naar (vaste) waarnemers en/of collega’s.’ ●

Wat is een zwevend protocol?

‘Het zogenoemde “zwevende protocol” roept veel vragen op. Een zwevend protocol is een protocol dat niet bemand is en ook niet bemand kan worden (niemand wil het hebben en / of waarnemen). Deze protocollen zijn een theoretische mogelijkheid die tot nu toe nog niet is voorgekomen. Reden hiervan is dat in de wet is bepaald dat als er geen gegadigden zijn, de minister het protocol toewijst. Tegen een dergelijk besluit van toewijzing staat wel bestuurlijk bezwaar en beroep open. Tot nu toe heeft dit niet tot een zwevend protocol geleid, omdat elke toewijzing tot nu toe in stand is gebleven. Een probleemprotocol daarentegen is een protocol waarin problemen zitten. Dat wil niet per definitie zeggen dat een protocol niet bemand kan worden. Het kan wel reden zijn om een protocol versneld (binnen twee weken) toe te wijzen en niet de vijfmaandentermijn af te wachten. Zou het zo zijn dat er geen waarnemer is voor dit protocol en ook geen notaris kan worden gevonden, dan zou dit theoretisch een zwevend protocol kunnen worden.’ ●

Hebt u ook een vraag?

Mail naar nm@knb.nl en wij zorgen dat deze beantwoord wordt.

Op locatie

En
verder

‘Ik kan zo aan een groter publiek laten zien wat je doet als notaris’

Paul Kluitenberg is de Rijdende Notaris. Hij houdt kantoor in Kollum en komt daarnaast bij mensen thuis, zo nodig met een statafel. Inmiddels geniet hij landelijke bekendheid door zijn optredens in het televisieprogramma De Rijdende Rechter.

TEKST Henriette van Wermeskerken | BEELD Truus van Gog

‘Eigelijk wilde ik journalist worden. In mijn studietijd was ik hoofdredacteur van een landelijk notarieel studentenblad. Daarnaast maakte ik videofilmpjes. Het leek op wat de jongens van Streetlab nu doen. Sociale experimenten noemen ze het. Kijken waar je kunt komen, hoe ver je kunt gaan. Een vriend en ik deden bijvoorbeeld een liftwedstrijd waarbij wij ieder onze belevenissen vastlegden. Onder andere langs alle steden van de Elfstedentocht. Sta je te liften met een camera in je hand, dan worden automobilisten nieuwsgierig. Het schrikt niet af, integendeel. Die camera zag ik als sleutel om plaatsen te bezoeken en mensen te spreken. Ooit kwam ik in Griekenland George Bush senior tegen. Hij was aan het hardlopen. Met draaiende camera sprak ik hem aan. Er stonden direct twaalf beveiligers om ons heen, maar hij maakte een praatje met me. YouTube bestond toen nog niet. Was het in deze tijd gebeurd, dan had ik zo’n filmpje daarop gezet.’

BIJ MENSEN THUIS

‘Uiteindelijk vond ik dat anderen betere journalisten waren dan ik en ben ik kandidaat-notaris geworden. Ik werkte op verschillende kantoren in Groningen, Friesland en Drenthe. Drie jaar geleden ben ik begonnen als de Rijdende Notaris. Die naam heb ik mede bedacht. Ik kwam al regelmatig bij mensen thuis omdat daar behoefte aan is. Bij oudere mensen, maar ook mensen met een fulltime baan of mensen die bedlegerig zijn. Cliënten vinden het prettig en comfortabel om in hun eigen omgeving en op de tijd dat het hen uitkomt hun zaken te regelen. De overdracht van een huis doe ik vaak in het huis zelf. Normaal gesproken gaan koper en verkoper na de inspectie naar

de notaris toe, maar nu blijven ze in het huis en daar kom ik met de akte. Ik neem altijd een statafel mee want dat huis is natuurlijk leeg. Partijen zorgen soms voor koffie of zelfs champagne.’

STALKING

‘Eigenlijk heb ik maar één negatieve ervaring opgedaan bij het op locatie werken. Ooit was ik in een gevangenis om huwelijkse voorwaarden voor een gedetineerde op te maken. Het huwelijk zou in de gevangenis plaatsvinden. Uiteindelijk wilde de cliënt dat ik zaken opnam die niet kunnen en dus gingen de huwelijkse voorwaarden niet door. Het huwelijk trouwens ook niet, want deze man bleek zijn vriendin te mishandelen. Twee maanden later kwam hij vrij, voor mij onverwacht. De vriendin was inmiddels ondergedoken. Toen is hij mij gaan stalken. Hij belde voortdurend en dreigde met van alles. Het was een ware telefoonterreur. Ook advocaten die met hem te maken hadden gehad, hadden er last van. Uiteindelijk is de man opgepakt voor bedreiging, mishandeling en stalking.’

LOTERIJ

‘Toevallig meldde ik mij precies op het goede moment bij De Rijdende Rechter. Er was behoefte aan iemand die kan wat de rechter niet kan, zoals een vaststellings-overeenkomst maken, grond leveren of erfdiensbaarheden vestigen. Na gesprekken met de NCRV en de Rijdende Rechter, toen nog Frank Visser, inmiddels is dat John Reid, kon ik aan de slag. De redactie benadert mij een paar keer per jaar, als er notariële aspecten aan een zaak zitten. Ik merk wel dat ik een zekere bekendheid krijg. Ik word nu regelmatig gevraagd als notaris op te treden bij trekkingen van loterijen. Laatst bijvoorbeeld

bij de loterij om plaatsen op het water voor het 5 mei-concert op de Amstel. Eigenaren van boten kunnen een lot kopen voor een plek dicht bij het ponton waarop het orkest speelt. Als dank kreeg ik twee kaartjes voor plaatsen op het ponton waarop zo’n zeventig genodigden zaten, onder wie de koninklijke familie en allerlei bekende Nederlanders. Erg leuk. Ik sprak de koning even over mijn recente benoeming tot notaris.’

PLATFORM

‘In april van dit jaar ben ik benoemd als opvolger van notaris Beugelink in Kollum, Friesland. Mijn praktijk bestaat voor 40 procent uit een boedelpraktijk en de rest is gemêleerd: particulier vastgoed, ondernemingsrecht, een beetje familie-recht. Ik wilde niet per se notaris worden, maar wel op een leuk kantoor werken in een inspirerende omgeving. Dat vind ik hier. Bijkomend voordeel is natuurlijk dat ik mij nu zonder voorbehoud De Rijdende Notaris kan noemen. De Rijdende Kandidaat-notaris klinkt niet echt. Toen ik nog kandidaat was, kondigde het televisieprogramma mij als Rijdende Notaris aan en daar heeft een notaris zich kwaad over gemaakt. Hij dreigde zelfs een klacht in te dienen. Kinnesinne, als je het mij vraagt. Na een telefoongesprek was de lucht geklaard. Het leuke van het meewerken aan het televisieprogramma is dat je aan een groter publiek kunt laten zien wat je doet als notaris. Ik zie het als een platform om het ambt te belichten. Ik ben dan wel geen journalist geworden, maar ik loop nu toch een beetje rond in de wereld van de media.’ ■

Voorstel personenvennootschap kritisch onthaald

VOC

‘Een work in progress’, noemt Robert-Jan Zwaan, notaris in Den Haag en bestuurslid van de Vereniging van Notarieel Ondernemingsrecht Specialisten (VOC), het rapport van de Werkgroep Personenvennootschappen dat 15 juni voor ongeveer tweehonderd juristen werd gepresenteerd. Tijdens de bijeenkomst werd niet alleen het rapport door leden van de werkgroep besproken, maar werden ook kritische kanttekeningen bij het rapport geplaatst door wetenschappelijke sprekers.

TEKST Peter Steeman | BEELD Truus van Gog

Robert-Jan Zwaan laat er geen misverstand over bestaan. ‘Iedere jurist juicht dit initiatief van de werkgroep toe. De huidige wettelijke regeling is verre van ideaal, maar het werd tijdens de bijeenkomst ook duidelijk dat niet iedereen het eens is met de keuzes die de werkgroep gemaakt heeft.’

ALGEMENE TITEL

Zo werd door de kritische sprekers en juristen in de zaal geageerd tegen de mogelijkheid om rechtspersoonlijkheid te verkrijgen zonder notariële tussenkomst. Zwaan: ‘De werkgroep stelt voor om aan een personenvennootschap rechtspersoonlijkheid toe te kennen door de inschrijving ervan in het handelsregister. Dat de personenvennootschap rechtspersoonlijkheid kan verkrijgen, is een goede zaak. Een personenvennootschap die zelf vermogen kan bezitten, maakt de toe- en uittreding van de vennoten eenvoudiger. Het bezwaar is, dat als gevolg van

alleen een inschrijving in het handelsregister vermogensbestanddelen (onder algemene titel) overgaan op de personenvennootschap. Als drie vennoten samen een bedrijfspand in eigendom hebben, gaat dit pand onder algemene titel over op de personenvennootschap, ongeacht of de vennoten dat wensen en zelfs ongeacht of de vennoten überhaupt op de hoogte zijn. Daar komt nog bij dat van de vennoten wordt verwacht dat zij de eigendomsovergang van het pand zelf melden bij het Kadaster. Ook bij de beëindiging van een personenvennootschap ziet de werkgroep heil in een overgang van vermogen onder algemene titel, ditmaal van de personenvennootschap naar de voormalige vennoten.’

Robert-Jan Zwaan voorziet grote problemen als gevolg van de vermogensovergangen onder algemene titel. ‘In de praktijk worden in het Kadaster veel mutaties geregistreerd op basis van notariële akten. Wanneer vennoten zelf verantwoordelijk worden voor de opgave van mutaties – waarvan zij mogelijk niet eens op de hoogte zijn – wordt het een rommeltje, met grote gevolgen voor de vastgoedpraktijk. De vraag is of wij deze prijs willen betalen voor de voordelen van het toekennen van rechtspersoonlijkheid. Ik denk het niet.’

GECOMPLICEERDE PROCESSEN

‘Hetzelfde geldt voor fusies en splitsingen van een personenvennootschap. In het wetsvoorstel kunnen de vennoten dit zelf via een inschrijving in het handelsregister regelen. Ook bij een fusie of splitsing van een personenvennootschap gaat vermogen onder algemene titel over zonder dat

‘De werkgroep creëert nu juist een instrument dat mogelijkheden biedt om je aan toezicht te onttrekken’

er een notaris aan te pas komt, terwijl fusie en splitsing toch gecompliceerde processen zijn. Om die reden is bij andere rechtspersonen ook een notaris betrokken bij fusie en splitsing. De (rechts)gevolgen zijn zodanig dat die vragen om een met waarborgen omkleed proces. De notaris kan daarvoor zorgen.’

ACHTERHAALD

Ook de handhaving van het onderscheid tussen een vennootschap onder firma (vof) en maatschap riep vragen op. Zwaan: ‘Er waren veel mensen in de zaal die dit onderscheid achterhaald vonden, temeer nu dit onderscheid grote gevolgen heeft voor de personen die deel uitmaken van de personenvennootschap. Wanneer een vof haar verplichtingen niet nakomt, zijn alle vennoten (hoofdelijk) aansprakelijk met hun privévermogen, ook wanneer de verplichtingen zijn aangegaan door een andere vennoot. In een maatschap geldt aansprakelijkheid voor gelijke delen. Je kunt je afvragen of dit onderscheid nog valt te rechtvaardigen.’

GEMENGD GEVOEL

Na afloop van de bijeenkomst overheerst een gemengd gevoel. Er werden harde noten gekraakt, maar de interactie met de zaal leverde niet de gehoopte discussie op. Zwaan: ‘Ik vond de antwoorden op de meeste vragen onbevredigend. Het dilemma waar de werkgroep mee worstelt, is dat de verplichte inschakeling van de notaris een struikelblok was voor VNO-NCW bij het voorstel dat in 2011 door minister Opstelten is ingetrokken. Op zich begrijpelijk, maar tegelijkertijd ook een vreemde keuze. De overheid wil niet dat bedrijven zich verstoppen achter constructies. De maatschappij vraagt om meer transparantie én controle. De werkgroep creëert nu juist een instrument dat mogelijkheden biedt om je aan toezicht te onttrekken. De overdracht van registergoederen is een gewaarborgd systeem door de notariële tussenkomst. Hiervan afwijken, is de deur openzetten voor fraude en rechtsonzekerheid.’ ■

VERENIGINGSNIEUWS

EPN

Nieuwe verordeningen

Het streven is dat naast de 'Europese Erfrechtverordening' de 'Verordening huwelijksvermogensstelsels' en de 'Verordening geregistreerde partnerschappen' van toepassing worden. Dat deze verordeningen van kracht worden, is van groot belang. De behandeling van een grensoverschrijdende nalatenschap van een gehuwde erflater begint immers met het vaststellen van het toepasselijk nationale huwelijksvermogensregime en de afwikkeling daarvan. Reden waarom er bij het opstellen van de Europese erfrechtverklaring verplicht informatie over het huwelijksvermogensstelsel moet worden verstrekt. Wanneer alles meezit, worden beide verordeningen eind juni 2016 aangenomen. Deze worden vervolgens van toepassing tweeënhalfjaar na hun inwerkingtreding, mogelijk al begin 2019. Op 6 oktober 2016 organiseert EPN de cursusdag 'Europese estate planning, civiel en fiscaal', waar deze onderwerpen aan de orde komen.

STICHTING IT-NOTARIS

Werkgroepen in actie

In de afgelopen weken zijn er verschillende werkgroepen van Stichting IT-notaris bijeengekomen. Tijdens de modellenwerkgroep is onder andere een conceptverordening besproken, die de KNB had voorgelegd aan Stichting IT-notaris. Deze heeft betrekking op digitaal werken. Een aantal procedurelijsten is geactualiseerd, waaronder de afgifte- en bewaarnemingsprocedures. Tevens zal een protocol worden ontwikkeld voor de voorschriften van een datakluis. De strategiewerkgroep is bezig met het ontwikkelen van een plan voor de lange termijn, zoals het beleid en de doelstellingen voor vijf en tien jaar. Dit plan zal in overleg met het bestuur worden ingevuld. De marketingwerkgroep focust zich op het geven van een symposium in 2017. Enerzijds om het vijfjarig bestaan van de stichting te vieren en anderzijds om het begrip IT-notaris nog bekender te maken in de markt. De lobbywerkgroep zal contacten leggen en onderhouden met belangrijke partijen in de markt, die kunnen bijdragen aan de doelstelling van Stichting IT-notaris: het bieden van rechtszekerheid in de informatiemaatschappij. Dit zijn onder andere contacten met Nederland ICT en de KNB.

NRS

Bijeenkomst nieuwe Boek 5

In het vorige *Notariaat Magazine* werd al gemeld dat de volgende bijeenkomst van de NRS een gewijzigde datum kent. Dat wordt nu 5 oktober. Voor de registergoedspecialisten is het nieuwe Boek 5 van groot belang. In deze bijeenkomst worden verschillende onderdelen daarvan steeds door een tweegesprek tussen twee specialisten in samenspraak met de zaal behandeld. De volgende sprekers hebben hun medewerking reeds toegezegd: Arief van Rhee (Nauta Dutilh), Aart van Velten (Boekel), Leon Verstappen (Rijksuniversiteit Groningen) en Leon Hoppenbrouwers (Allen & Overly).

VASN

Weer naar de beurs

Afgelopen 31 mei en 1 en 2 juni was de VASN aanwezig met een stand op de Land- en Tuinbouwbeurs in Zelhem. Het was de eerste keer dat de VASN hieraan meedeed en het was meteen een succes. Daarom zal de VASN ook in het najaar op diverse beurzen aanwezig zijn: op de Rundvee & Mechanisatie Vakdagen in Hardenberg (1-3 november) en Gorinchem (22-24 november) en op de Landbouwbeurs in Leeuwarden (14-17 december).

Datum gewijzigd Beroepsopleiding VASN

De datum van de eerste dag van de beroepsopleiding wordt verzet van 23 juni 2016 naar 6 september 2016. De data voor de beroepsopleiding zijn: 6, 13, 20 en 27 september en 4 en 11 oktober. De beroepsopleiding wordt afgesloten met een mondeling examen. Als u interesse hebt in het volgen van de beroepsopleiding, kunt u dat kenbaar maken bij het secretariaat via info@vasn.nl.

VMN

Volledige opleiding Legal Mediator

Op 4 oktober start opnieuw de volledige opleiding tot Legal Mediator die de VMN in samenwerking met Schonewille & Schonewille Legal Mediators aanbiedt. Middels deze opleiding bereiden deelnemers zich voor om te worden opgenomen in het toekomstige wettelijke register voor mediators. De opleiding vindt op zeven dagen in oktober en november plaats in Rotterdam. Meer informatie vindt u op de website www.vmn-notaris.nl

CURSUSSEN

EPN

ALV te Amersfoort
8 september 2016

Start EPN Grotius Specialisatieopleiding Estate Planning
september 2016

6-daagse EPN Beroepsopleiding tot Estate Planner
september 2016

Cursus Europese Estate Planning, civiel en fiscaal
6 oktober 2016
Informatie en aanmelden: www.epn-notaris.nl

STICHTING IT-NOTARIS

Opleidingsdag IT-notaris
16 november 2016

Ook geïnteresseerde (kandidaat-)notarissen, die nog geen IT-notaris zijn, zijn welkom op deze opleidingsdagen. Aanmelding kan via www.it-notaris.nl/261/opleidingsdagen of door een mail te sturen naar info@it-notaris.nl.

VOC

Novembercongres verplaatst

Het novembercongres van de VOC is verplaatst van 3 naar 10 november. Spreekster is prof. mr. Claartje Bulten, hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Zij spreekt over conflicten tussen aandeelhouders en hoe deze vooraf te voorkomen. Plaats van handeling is het kantoor van Van Benthem & Keulen in Utrecht.

Vijftig tinten grijs

Onlangs sprak ik met een zeer ervaren rechter. We spraken over diverse zaken die het notariaat bezig houden. Ik vroeg hem natuurlijk ook of, en op welke wijze hij met het notariaat van doen heeft. Verrassend en ook enigszins onthutsend was het te horen dat hij zich verbaasde over de grote openheid en transparantie die het notariaat in de rechtszaal aan de dag legt. Ongeacht de rol als getuige, procespartij of verdachte.

SCHUILKERK

Ik schrok daar wel van. Bij mij kwamen weer de herinneringen boven aan de publiciteit die exact een jaar geleden werd gezocht door het Openbaar Ministerie (OM). Daar werd door het OM gesuggereerd dat het beroepsgeheim van de notarissen, in de ogen van het OM bedoeld als 'schuilkerk', was verworpen tot een 'hangar'. Indachtig de woorden van de bewuste rechter die ik sprak, heb ik meer de indruk dat de collega's waar hij aan refereert de deur van de 'schuilkerk' wellicht onbewust iets te gemakkelijk openzetten. De oproep van het OM verleden jaar heeft het KNB-bestuur doen besluiten een issuegroep in het leven te roepen om geheimhouding en verschoningsrecht heel nadrukkelijk onder de loep te nemen. Het is goed om even terug te keren naar de basis van de geheimhoudingsplicht en het daaruit voortvloeiende verschoningsrecht.

BASIS

De verplichting tot geheimhouding is er niet ten behoeve van de notaris zelf, maar strekt ten behoeve van de burger, de maatschappij en de rechtsstaat. De geheimhouding en het verschoningsrecht bieden de notaris de zo essentiële vertrouwensfunctie die hem in staat stelt zijn juridische hulptaak uit te voeren. De basis is dat de notaris ten aanzien van al hetgeen waarvan hij, uit hoofde van zijn werkzaamheden als notaris, als zodanig kennisneemt tot geheimhouding verplicht. We kennen natuurlijk de uitzonderingen ten opzichte van de tuchtrechter, KNB-auditoren en

het Bureau Financieel Toezicht. Maar het is van wezenlijk belang voor onze rechtsstaat dat iedere burger kan rekenen op de vertrouwelijkheid van de notaris.

KEUZE

Ik ben de eerste om toe te geven dat het niet gemakkelijk is om in diverse situaties waarin de geheimhouding ogenschijnlijk wellicht minder voor de hand ligt de juiste keuze te maken. Zeker waar het geheimhouding en verschoning betreft, is het niet altijd een keuze tussen een duidelijk gitzwart en helder wit. Nee, de casuïstiek en vele jurisprudentie laat zien dat er wel degelijk sprake kan zijn van een zeer genuanceerd grijs gebied. De notaris die voor een afweging staat die hij zelf denkt niet te kunnen maken, moet hulp zoeken. Overleg met collega's, met vertrouwensnotarissen of met ringvoorzitters die meer ervaring hebben op dit terrein ligt dan voor de hand.

WAKEN

Wat er ook zij van al deze tinten grijs, de notaris zal weloverwogen kleur dienen te bekennen. Het moet zowel voor het publiek als diegenen die vragen om een terzijdestelling van het verschoningsrecht duidelijk zijn waar de notaris in deze staat en waar zijn keuze op is gebaseerd. Onduidelijkheid zal alleen maar aanleiding zijn om de geheimhouding en verschoning meer ter discussie te stellen.

Dat we als notariaat onze positie in deze nog nadrukkelijker gaan bepalen, wordt alleen maar urgenter met het oog op de begin volgend jaar voorliggende consultatie in het kader van de modernisering van het Wetboek van Strafvordering. Daar zullen de geheimhoudingsplicht en het verschoningsrecht van advocaat en notaris scherp onder de loep worden genomen. We zullen daarbij krachtig moeten waken voor dit zo essentiële rechtsbeginsel, wel onder een motto dat van realiteitszin getuigt: 'Hard voor de boeven, maar met hart voor de cliënt'. ■

Jef Oomen | VOORZITTER KNB

Intensievere toetsing bij kwaliteitstekort

Intensievere toetsing bij kantoren die kwaliteitstekort blijven vertonen, het instellen van bijzonder beheer auditoren, meer aandacht voor specialisatie en een variabele toetsingsfrequentie. Dit zijn de belangrijkste wijzigingen in de intercollegiale toetsing. De ledenraad van de KNB is woensdag 15 juni akkoord gegaan met de nieuwe visie.

Een werkgroep is de afgelopen maanden bezig geweest met een visie op toetsing in samenhang met toezicht op het notariaat. Dit was nodig omdat er twee volledige auditronden zijn geweest en het bestuur de lat hoger wil leggen. Het auditstelsel ondergaat een aantal aanpassingen, maar krijgt geen compleet andere opzet.

Zo wordt de frequentie variabel. Heeft de auditor de overtuiging dat de kwaliteit van de praktijkvoering, dossierbehandeling en de cultuur van het kantoor zodanig zijn dat er geen risico's zijn, dan zal een audit van eens in de vijf jaar volstaan. Als daar aanleiding toe is, wordt de frequentie opgevoerd naar drie jaar en in uitzonderlijke gevallen naar een jaar. Sneller dan in het verleden wordt bepaald of verbeterpotentieel aanwezig is, of dat afbouw van de praktijk de optimale oplossing is.

Daartoe richt de KNB een groep van 'bijzonder beheer auditoren' in.

SPECIALISATIE

Steeds meer kantoren specialiseren zich. Daarom worden de toetsingen ook specialisatiegericht. Ook binnen de groep auditoren wordt naar specialisatie gestreefd. Dat stelt verschillende eisen aan de competenties van de toetsers. Bij de werving en in de opleiding wordt daar rekening mee gehouden. Het nieuwe auditstelsel gaat 1 januari 2017 in. Op 12 september houdt de KNB een Juridische Poort over dit onderwerp. Informatie volgt nog.

Meer informatie: KNB, Lex Diks, l.diks@knb.nl, telefoon 070 3307228

Vergoeding van rente op de derdengeldenrekening

De op de derdengeldenrekening toegevoegde rente wordt aan de cliënt uitgekeerd. Bij een negatieve rente komt deze voor rekening van de cliënt. Volgens de KNB moet het artikel uit de Regeling op het notarisambt dat hierover gaat, zo worden uitgelegd. Een negatieve rente komt niet ten laste van de notaris. Daarmee zou de notaris namelijk kosten die voor de cliënt zijn bedoeld voor eigen rekening nemen.

De laatste tijd krijgt de beroepsorganisatie steeds vaker vragen over vergoeding van rente op de derdengeldenrekening en hoe te handelen wanneer een bank negatieve rente in rekening gaat brengen. De KNB begrijpt dat notaris-kantoren hier vragen over stellen en realiseert zich dat het niet ondenkbaar is dat banken in de toekomst een negatieve rente gaan

berekenen. De wijze van berekening en uitkering van de rente op de derdengeldenrekening is terug te vinden in de Regeling op het notarisambt. Overigens zal een notaris er altijd voor moeten waken dat zijn bewaringspositie te allen tijde positief is en dat door de negatieve rente geen bewaringstekort ontstaat.

Meer informatie: KNB, Nynke Janssen, n.janssen@knb.nl, telefoon 070 3307155

Ledenraad akkoord met samenwerking Balieplus

De KNB gaat samenwerken met Balieplus. Samen starten zij een platform waar notaris-kantoren zakelijke diensten kunnen afnemen. Denk hierbij aan verzekeringen, kantoor-materialen, opleidingen, ICT en telefonie. Het platform krijgt hetzelfde format als Balieplus voor de advocatuur. De lancering is na de zomer. Alle leden krijgen dan informatie over de mogelijkheden van Balieplus.

Meer informatie: KNB, Piet Bokelaar, p.bokelaar@knb.nl, telefoon 070 3307126

Voorzitter MKB-Nederland spreekt op KNB-jaarcongres

Het programma voor het jaarcongres van de KNB is zo goed als rond. Het congres heeft als titel 'De notaris voor ondernemers: betrokken en deskundig' gekregen en richt zich met name op notariële dienstverlening voor zzp'ers en mkb-ondernemers.

Steeds meer mensen kiezen voor het ondernemerschap, veel van hen zijn zzp'er of kleine mkb'er (minder dan tien werknemers). Voor een goede adviseur is het belangrijk te weten wie zijn klanten zijn. Wat zijn hun drijfveren en ambities? Waar liggen hun behoeften en uitdagingen? Wat verwachten deze ondernemers van de dienstverlening van een notaris? En wat kunnen notarissen voor hen betekenen? Dat zijn onderwerpen waarop tijdens het congres op 14 oktober in Theater Orpheus in Apeldoorn zal worden ingegaan.

VERWACHTINGEN MKB-ONDERNEMER

Michaël van Straalen, voorzitter van MKB-Nederland, doet de aftrap van het congres. Hij schetst een beeld van het ondernemerslandschap en hoe MKB-Nederland de rol

van het notariaat ziet voor ondernemers. Na dit onderdeel worden de resultaten gepresenteerd van een onderzoek in opdracht van de KNB onder zzp'ers en mkb'ers over hun behoefte aan financiële/fiscale en juridische dienstverlening. Dat onderzoek is onlangs afgerond. In het volgende *Notariaat Magazine* zal hierover een artikel verschijnen. De resultaten van het onderzoek vormen de rode draad van het congres én worden gebruikt om het thema 'notariaat en ondernemers' in de periode erna verder vorm te geven.

STARTEN, SAMENWERKEN EN CONTINUËREN

In het tweede deel van het programma staan drie belangrijke fasen van een ondernemer en zijn onderneming centraal: startup, samenwerken tussen ondernemers en continuïteit van de onderneming. Hoe kan het notariaat de ondernemer hierbij van dienst zijn? Waar liggen kansen? Kandidaat-notaris Mireille Hesselmans-Neijzen vertelt een ervaringsverhaal over de advisering van een startup. Iris Wuisman, hoogleraar Ondernemingsrecht aan de Universiteit Leiden, gaat in op samenwerking tussen ondernemers en hoe dat juridisch vorm te geven. Wouter Burgerhart, hoogleraar Fiscale aspecten van de notariële rechtspraktijk aan de Rijksuniversiteit

Groningen, laat zien welke notariële tools er zijn om een onderneming te laten draaien wanneer een ondernemer (tijdelijk) wegvalt.

RELATIE NOTARIS EN ONDERNEMER

Het laatste onderdeel ziet op de relatie tussen de ondernemer en de notaris. Wat verwachten zij van de notariële dienstverlening? Wat gaat goed en wat kan beter? In een interactieve sessie, geleid door Monique van de Griendt van Dialogue, stelt u uw eigen tips en *tricks* op voor uw notariële ondernemerspraktijk. Dagvoorzitter is dit jaar Jim Stolze, schrijver, ondernemer en de drijvende kracht achter de TEDx-conferenties (Technology, Entertainment and Design) in Europa en het Midden-Oosten.

INSCHRIJVEN

Vanaf 1 juli 2016 kunt u zich inschrijven via de nieuwe website knbcongres.nl. Op deze website vindt u informatie over het programma, de sprekers en de locatie. Ook staat hier een link naar diverse artikelen die over het congres thema verschijnen in *WPNR* en *Notariaat Magazine*. De website wordt in de aanloop naar 14 oktober steeds geactualiseerd. Houd deze site dus in de gaten.

Nieuwe rekenmodule waarnemingsbevoegdheid

In het portaal Mijn KNB kunnen kandidaat-notarissen nu ook berekenen wanneer zij weer benoembaar worden tot lichte of zware waarnemer. Ook kan er worden bekeken wanneer iemand de waarnemingsbevoegdheid verliest. Tot nu toe zagen kandidaten alleen of ze wel of niet mochten waarnemen.

Een kandidaat-notaris die wil gaan waarnemen, moet aan een aantal voorwaarden voldoen. Een van deze voorwaarden is de 21-uurseis. Voor veel kandidaat-notarissen is het lastig om te berekenen wanneer zij (weer)

waarnemingsbevoegd zijn of hoe lang zij hun waarnemingsbevoegdheid na einde dienstverband behouden. Vaak is het voor kandidaat-notarissen van belang om een datum te weten, bijvoorbeeld bij het aangaan van een nieuw dienstverband en de reeds geplande vakantie van de notaris.

VOORWAARDEN WAARNEMING

Naast de 21-uurseis houdt de rekenmodule ook rekening met de andere voorwaarden voor waarneming, zoals de voltooiing van de beroepsopleiding, drie jaar werkervaring, bereiken van de zeventigjarige leeftijd en

afronding van de stageperiode voor de zware waarneming. Ook geeft de module aan hoeveel uur per week er gemiddeld wordt gewerkt. Dit gemiddelde kan in de rekenmodule worden aanpast. Zo kunnen kandidaat-notarissen zien wat het effect is op de datum van waarnemingsbevoegdheid.

Meer informatie: *KNB*, Nynke Janssen, n.janssen@knb.nl, telefoon 070 3307155

Symposium 'Coöperatieve rechtsvormen'

Op vrijdag 28 oktober organiseert de KNB in samenwerking met het Molengraaff Instituut (Universiteit Utrecht) een symposium over het thema samenwerking. Dit symposium vindt plaats ter gelegenheid van het afscheid van prof. mr. drs. Niek Zaman als bijzonder hoogleraar Notarieel ondernemingsrecht van het Molengraaff Instituut.

Tijdens het symposium wordt aandacht besteed aan juridische aspecten van samenwerking in het vennootschapsrecht, in joint ventures, in de zorg en in familievennootschappen. Dagvoorzitter is prof. mr. drs. Jan Biemans. Overige sprekers zijn prof. Barbara Bier, Sonja Krusinga, prof. Loes Lennarts,

Op vrijdag 28 oktober organiseert de KNB in samenwerking met het Molengraaff Instituut (Universiteit Utrecht) een symposium over het thema samenwerking.

Ingeborg Meijer-Wagenaar, Erwin Roelofs, prof. Jaap Sijmons, Maaïke Steegmans en Marleen van Uchelen-Schipper. Het symposium vindt plaats in Pausshuize in Utrecht.

Voor meer informatie en inschrijven: KNB, cursussen en congressen, cursussen@knb.nl of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.

KNB Cursusagenda

20 t/m 29 september 2016

Actualiteiten Familiaal (vermogens)-recht en erfrecht, civiel en fiscaal (voor medewerkers)

Deze cursus is voor ervaren notariële medewerkers en ervaren klerken. Wouter Burgerhart praat u in één cursusdag bij over de actuele ontwikkelingen op het gebied van het familiaal (vermogens)recht en erfrecht.

4 oktober 2016 t/m 19 januari 2017

De complete opleiding tot legal mediator

Deze opleiding is voor notarieel juristen. De aan te leren vaardigheden en technieken zijn afgestemd op de notariële praktijk. Met deze opleiding bereidt u zich voor op de mogelijkheid u als mediator te laten registreren in het toekomstig wettelijk register.

13 oktober 2016

Komt een dga bij de notaris

Op deze cursusdag zullen verschillende notariële adviesitems diepgaand en in hun onderlinge verband aan de orde komen, waarbij de fiscaliteit een flink deel van de behandeling in beslag neemt.

15 november 2016

Symposium kandidaat-notarissen 'Dilemma's en intervisie'

Tijdens het symposium volgen de deelnemers drie workshops. De onderwerpen van de workshops zijn 'tucht recht en aansprakelijkheid', 'intervisie' en 'feedback geven en ontvangen'.

De volgende managementcursussen worden op verschillende data en locaties aangeboden:

Bemiddelings- en mediationvaardigheden

In deze training van drie dagdelen leert u conflicten beter te hanteren. U krijgt meer inzicht in het ontstaan en de achtergrond van conflicten en u leert een goede conflict-diagnose te maken. U gaat aan de slag met de belangrijkste bemiddelings- en mediationvaardigheden, die u direct in uw eigen notariële praktijk kunt toepassen.

Samenwerken in een team

Voor een optimale samenwerking in teams is het belangrijk kennis te hebben van de dynamiek in een team en van beginselen van projectmatig werken. In deze training leert u hoe u focus kunt houden op doelstellingen, resultaatgerichte afspraken kunt maken en de voortgang adequaat kunt monitoren.

Dit is slechts een selectie uit het totale cursus-aanbod. Voor meer informatie, inschrijven en het complete opleidingsaanbod: KNB, cursussen en congressen, cursussen@knb.nl, telefoon 070 3307125 of NotarisNet/Over KNB en opleidingen.

Passeren zonder volmacht en meined: ontzetting

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus

In augustus 2011 passeert notaris N een akte waarbij aan klagers K het appartement op de tweede, derde en vierde verdieping van een gebouw wordt geleverd, en aan de onderburen van K het appartement op de begane grond en de eerste verdieping, dat nog wordt ondergesplitst. K had hiervoor een schriftelijke volmacht aan N verleend. Voor het transport was er een e-mailwisseling over de stemverhouding in de vereniging van eigenaren. K stelt voor een stemverhouding van 2:2, en na de ondersplitsing 1:1:2. K hoeft niet de meerderheid, maar wil niet weggestemd kunnen worden met een stemverhouding van 1:1:1. N stelt voor aan K en de onderburen dat de stemverhouding na de ondersplitsing kan worden aangepast in 1:1:2. K reageert hier niet op. In juni 2012 stuurt N aan K het concept van de akte wijziging splitsing met stemverhouding 1:1:1. K reageert hier niet op.

In juli 2012 mailt N aan K: 'Enige tijd geleden heb ik jullie het concept van de akte wijziging splitsing toegemailed. Het passeren daarvan staat gepland voor vanochtend. Ik kan namens jullie tekenen op basis van de koopakte die jullie getekend hebben, maar vind een volmacht net even mooier. Lukt het jullie nog om de volmacht te tekenen en VÓÓR 11:00 UUR aan mij terug te faxen/mailen?' K reageert niet, maar N passeert de akte wel. K verzoekt in augustus 2013 de rechtbank om de wijziging van de splitsingsakte te vernietigen. N verklaart in augustus 2014 onder ede dat hij voor het passeren van de akte telefonisch contact met K heeft opgenomen en daarbij een mondelinge volmacht kreeg. Uit specificaties van de gebruiksgegevens van de mobiele telefoons van K blijkt dat zij die ochtend geen gesprek hebben ontvangen. De kantonrechter heeft te veel twijfels omtrent de geloofwaardigheid van de getuigenis van N en verklaart de akte partieel nietig voor zover het betreft de stemverhouding.

De klacht

N heeft in de akte een stemverhouding opgenomen waarvan hij wist dat K

daarmee niet akkoord was en heeft deze zonder machtiging van K gepasseerd. N heeft als getuige onder ede in strijd met de waarheid verklaard dat hij op de ochtend vóórafgaand aan het moment van passeren van K mondeling per telefoon een machtiging heeft verkregen.

Het oordeel

N had moeten weten dat K niet instemde met de stemverhouding 1:1:1 en had bij de toezending van de conceptakte daarom moeten verifiëren of het concept overeenkwam met hun wil. Vast is komen te staan dat K geen volmacht heeft verleend. In beginsel mag een notaris telefonisch verifiëren of volmacht wordt verleend. Uit de belgegevens blijkt echter dat N geen telefonisch contact heeft gehad. N beschikte dus niet over een mondelinge volmacht en heeft als getuige onwaarheid gesproken. In het maatschappelijk verkeer moet vertrouwd kunnen worden op de inhoud van de door de notaris opgestelde casu quo ondertekende akten. Aan de verklaringen van de notaris zelf in die akten omtrent zijn waarnemingen en verrichtingen komt dwingende bewijskracht toe ten opzichte van eenieder, hetgeen in het belang is van de rechtszekerheid. Door ruim twee jaar later, nadat N op het belang van zijn verklaring heeft kunnen reflecteren, ten overstaan van de kantonrechter (nogmaals) in strijd met de waarheid onder ede te verklaren dat met volmacht was gepasseerd, heeft N ernstig afbreuk gedaan aan het ambt van notaris en de maatschappelijke functie van de notaris in het algemeen. Dit handelen wordt N in tuchtrechtelijke zin zodanig ernstig aangerekend, dat de kamer daarvoor de maatregel van ontzetting uit het ambt passend en geboden acht.

De notariskamer legt de maatregel ontzetting uit het ambt op

Kamer voor het notariaat Amsterdam, 2 juni 2016 (nog niet gepubliceerd)

Opmerking

Het passeren zonder volmacht, wetende dat de inhoud afwijkt van de wens van K, is al onbetamelijk, maar met name de meined maakt een ontzetting onontkomelijk.

Op moment van dit schrijven is overigens nog niet bekend of er tegen de uitspraak hoger beroep is ingesteld.

Notaris dient de belangen van pandhouders van aandelen werkelijk te behartigen, en niet slechts formeel te voldoen aan wettelijke regels

Uitspraak: *gegrond met oplegging van een maatregel*

Casus

A is de oprichter van het S-concern, een van de grootste telecomwinkelketens van Rusland. A is via twee in Cyprus gevestigde bedrijven, T en K, eigenaar van een controlerend belang in de Nederlandse (tussen)houdstermaatschappij S N.V. (hierna: S). Onder S 'hangen' de werkmaatschappijen, waaronder de telecomwinkelketens, met vestigingen in circa negenhonderd Russische steden. In september 2012 verwerft K van T 15 procent van de aandelen in S en verpandt deze vanwege een lening aan P, een groot Russisch pensioenfonds. T heeft daarna 75 procent en K 15 procent van de aandelen in S. Het op de Britse Maagdeneilanden gevestigde bedrijf BM en de Russische bank RB hebben pandrechten op de aandelen in T en S. BM legt ook conservatoir beslag op alle door T gehouden aandelen in S. Medio december 2014, als notaris N nog deel uitmaakt van een IDS-kantoor (hierna IDS), wordt hij geraadpleegd door zijn advocaat-kantoorgenoten namens BM en RB over mogelijke uitwinning van hun pandrechten op de aandelen in S. In januari 2015 ontvangt N, die per 1 januari 2015 een eigen kantoor is begonnen, van IDS namens P opdracht voor een veiling van de door K verpande 15 procent (66 miljoen) van het aandelenkapitaal van S. N plaatst advertenties in twee dagbladen voor een openbare veiling op 19 januari 2015, en laat deze aankondigen op openbare plakzuilen. De veilingvoorwaarden kunnen vanaf 14 januari persoonlijk op het kantoor van N worden afgehaald. Een voorwaarde is dat een geïnteresseerde slechts een bod kan uitbrengen door voorafgaand aan de veiling 50 procent van het geboden bedrag gestort te hebben of zekerheid daarvoor te hebben verschaft. De aandelen zijn op de veiling aan de enige bieder, pandhouder P, verkocht voor een bedrag van 19,7 miljoen euro, die dit bedrag voldoet door dit in mindering te brengen op haar eigen vordering. Op 23 januari 2015 ontvangt N opdracht namens P om over te gaan tot veiling van

nog eens 15 procent van het aandelenkapitaal van S.

Op 30 januari 2015 verbiedt de voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam N om uitvoering te geven aan deze tweede veiling, omdat daarmee onvoldoende rekening wordt gehouden met de belangen van BM.

De klacht

K en T (hierna samen ook wel: klagers) stellen dat N zijn diensten aan P had moeten weigeren. N wist dat het belang van 15 procent tientallen miljoenen euro's waard was.

De voorwaarde van het vooraf storten van de helft van het geboden bedrag (in combinatie met de korte termijn en de grote waarde) had tot gevolg dat geen andere partij kon bieden. N had T in kennis moeten stellen van de aanstaande veiling aangezien N kon weten dat T een meerderheidsbelang in S hield en dus bij uitstek een potentiële koper voor de te veilen aandelen was. Vaststaat in elk geval dat T als Cypriotische vennootschap door de wijze van oproeping niet op de hoogte is geraakt en redelijkerwijs ook niet had kunnen raken van de veiling.

Het oordeel

N had gegronde redenen om de door P verlangde werkzaamheden te weigeren. Ook al volgt N de wettelijke bepalingen, er kunnen omstandigheden zijn op grond waarvan het redelijk moet worden geacht, met het oog op belanghebbenden, die veiling op een langere termijn en met een andere manier van aankondiging plaats te laten vinden. N heeft bewust voor lief genomen, dat belanghebbenden en andere geïnteresseerden niet zouden worden bereikt, waardoor geen enkele waarborg bestond dat de hoogst mogelijke veilingopbrengst zou worden gerealiseerd.

De notariskamer legt de maatregel berisping op

Kamer voor het notariaat Amsterdam, 2 juni 2016 (nog niet gepubliceerd)

Opmerking

Openbare plakzuilen doen bijna middel-eeuws aan in het digitale tijdperk en helemaal in een internationale setting als deze. De artikelen 464 - 466 Rechtsvordering bieden bij gebreke van

specifieke bepalingen voor een veiling van aandelen dan wel enig houvast, maar dienen volgens de kamer zodanig te worden geïnterpreteerd dat de bedoelde bescherming van belanghebbenden wordt gewaarborgd.

Twee kapiteins op het schip van de boedelafwikkeling: notaris moet regie in de hand houden

Uitspraak: *(deels) gegronsd met oplegging van een maatregel*

Casus

Eind 2014 geeft notaris N een verklaring van erfrecht/executele af aan klager K, die tot executeur is benoemd. In maart 2015 verzoekt K aan N om de afwikkeling van de nalatenschap van de erflater op zich te nemen in de hoedanigheid van een door de executeur aangewezen boedelnotaris, omdat er wrevel tussen de erfgenamen was ontstaan. N weigert dit, omdat hij als notaris op onpartijdige en onafhankelijke wijze het dossier wilde oppakken, daarbij gecommiteerd door alle erfgenamen. N ontvangt van alle erfgenamen boedelvolmachten.

In juni 2015 verzoekt N aan K om met onmiddellijke ingang als executeur terug te treden en hem de volledige financiële administratie ter beschikking te stellen. Na een gesprek deelt N alle erfgenamen mee dat K tijdens dat gesprek meedeelde zijn taak als executeur niet te willen neerleggen, dat K hem verwijt dat hij zijn taak als boedelnotaris niet naar behoren zou hebben vervuld en dat dit voor hem reden is om zijn taken in de afwikkeling van de nalatenschap te beëindigen. K deelt N in november mee dat hij zich niet kan vinden in deze brief en dat het wenselijk is dat de onjuistheid van de daarin gedane mededeling wordt gecorrigeerd.

De klacht

N is tekortgeschoten en onzorgvuldig geweest door geen bericht te doen hoe hij de zaken feitelijk zou overnemen, door te weigeren zijn taak te vervullen en door in zijn brief een onjuiste voorstelling van zaken te geven ten aanzien van zijn beweerdelijke berichten / aanmaningen aan K, dat hij zijn taak als executeur zou dienen neer te leggen.

Het oordeel

Het testament geeft de executeur de bevoegdheid om bij notariële akte een executeur in zijn plaats te stellen. Indien voor die weg zou zijn gekozen, zou K op relatief eenvoudige wijze uit zijn executeurschap zijn ontheven, desgewenst na schriftelijke instemming van de overige erfgenamen. Na ontvangst van de getekende boedelvollmachten heeft N onvoldoende regie gevoerd. Hij had K in duidelijke bewoordingen moeten instrueren welke stappen deze zou moeten ondernemen om te worden ontslagen uit het executeurschap. Onder die omstandigheden past het N niet om K het verwijt te maken dat hij het executeurschap niet heeft neergelegd. De stelling van N dat K het executeurschap van begin af aan niet heeft willen neerleggen, is niet onderbouwd. K heeft zelfs expliciet te kennen gegeven dat hij zich wil 'terugtrekken' en dat hij met verlangen wachtte op instructies van N. De kamer kan zich voorstellen dat de verstandhouding tussen N en K na de bespreking zodanig was verstoord dat N zich genoodzaakt zag zijn taken te beëindigen. Zij kan echter niet anders oordelen dan dat N, door onvoldoende regie te voeren, ook zelf heeft bijgedragen aan de situatie die daartoe aanleiding gaf.

De notariskamer legt de maatregel waarschuwing op

Kamer voor het notariaat Amsterdam, 2 juni 2016 (nog niet gepubliceerd)

Opmerking

N heeft met de boedelvollmachten wel draagvlak van de erfgenamen verworven, maar heeft zich er niet van verzekerd dat er een kapitein op het schip zou zijn.

Op NotarisNet zijn naast bovenstaande uitspraken ook andere tuchtuitspraken te lezen. Nadere informatie: KNB (nm@knb.nl)

Recent benoemd tot notaris

Ede (protocol mr. H.F. Drapers) m.i.v. 1 juli 2016 **mr. M.P.M. Vriens**, kandidaat-notaris (2001); **'s-Hertogenbosch** (nieuwe plaats van vestiging), m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. M.A. Rosenbrand-Biesheuvel**, toegevoegd notaris; **Leudal** (nieuwe plaats van vestiging), m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. C. Mols-Bohlen**, kandidaat-notaris (2002); **Venray** (nieuwe plaats van vestiging), m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. O. Roffers-Janssen**, kandidaat-notaris (2000).

Aangewezen tot toegevoegd notaris

Amsterdam (protocol mr. J.-M.P. Hermans) m.i.v. datum beëdiging **mr. M.K. Daverschot**; **Eindhoven** (protocol mr. H.F.G. Stroom) m.i.v. datum beëdiging mevrouw **mr. E Kraaijveld**; **Rotterdam** (protocol mr. R.J.M. van Heeswijk) m.i.v. datum beëdiging **mr. W.G.J.P.G. Mooren**; **'s-Gravenhage** (protocol mr. F.J. Oranje) m.i.v. datum beëdiging **mr. W. Admiraal**.

Eervol ontslag op verzoek

mr. G.H.B. Heupink, notaris te **Hof van Twente**, m.i.v. 1 juni 2016.

Ontslag in verband met het bereiken van de wettelijke leeftijdsgrens

mr. M.P.P.F. Groutars, notaris te **Maastricht**, m.i.v. 1 juli 2016; **mr. P.H.E.M. Janssen**, notaris te **Eindhoven**, m.i.v. 1 augustus 2016.

Toewijzing protocol

De minister van Veiligheid en Justitie heeft op grond van artikel 15 van de Wet op het notarisambt besloten het protocol en de overige notariële bescheiden van: - mr. J.L.J. Margry, tot 1 januari 2016 notaris te Breda, m.i.v. 1 juli 2016 toe te wijzen aan **mr. J.L.E. Huyben**, notaris te **Breda**; - mr. R.N.G.M. Claassen, tot 1 januari 2016 notaris te Breda, m.i.v. 1 juli 2016 toe te wijzen aan **mr. B. Leenders**, notaris te **Breda**; - mr. F.G. Bakker, tot 1 januari 2016 notaris te Zeist, m.i.v. 1 juli 2016 toe te wijzen aan mevrouw **mr. M.M.M. Elings-van Hooidonk**, notaris te **Zeist**; - mr. B. Krijgsheld, tot 1 januari 2016 notaris te Assen, m.i.v. 1 juli 2016 toe te wijzen aan mevrouw **mr. P.M. van Pelt**, notaris te **Assen**.

Aline Rosebrand-Biesheuvel

Corrie Mols

Evelien Kraaijveld

Martin Daverschot

Maarten Vriens

Olga Roffers

Wouter Admiraal

COLOFON

Notariaat Magazine is een uitgave van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) en publiceert nieuws en achtergronden over onderwerpen die het notariaat raken. Bij de KNB zijn ruim 1.300 notarissen en 1.650 kandidaat-notarissen aangesloten. Het blad wordt in een oplage van ruim 5.000 exemplaren verspreid onder KNB-leden en externe relaties. Notariaat verschijnt maandelijks, met uitzondering van januari en augustus. De redactie van Notariaat Magazine is onafhankelijk en werkt op basis van een redactiestatuut. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden brieven en opinies in te korten.

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB)
Spui 184
Postbus 16020
2500 BA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3307111

Redactie: Mechtelt Lindenhovius (hoofdredacteur), Jessica Hendriks (redacteur), Clemens van Gessel (correctie)
Telefoon 070 3307170, **e-mail** nm@knb.nl

Aan dit nummer werkten mee:
Lex van Almelo, Roel Ottow, Tatiana Scheltema, Peter Steeman, Jolanda aan de Stegge, Berdine Vos-Vegter, Henriette van Wermeskerken

Redactieraad: Wouter Burgerhart, Mariska Dalmijn-Verkooijen, Bart van Gemert, Steven ten Hagen, Nora van Oostrom-Streep, Mark Jonker Roelants, Joyce Leemrijse, Hens Meengs, Anne-Marie Snel

Foto's: Truus van Gog
Omslag: Truus van Gog

Vormgeving:
Okapi. Corporate Identity Atelier

Uitgever: Sdu Uitgevers, Peter Frissen
Prinses Beatrixlaan 116
2595 AL 's-Gravenhage
Postbus 20025
2500 EA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3789571

Druk: Drukkerij Senefelder Misset, Doetinchem

Abonnementen: De abonnementsprijs bedraagt 116,03 euro per jaar (excl. btw en incl. administratie- en verzendkosten), prijswijzigingen voorbehouden.

Abonnementenadministratie:
Sdu Klantenservice
Postbus 20014, 2500 EA 's-Gravenhage
telefoon: 070 3789880, fax: 070 3789783

Vanwege de aard van de uitgave, gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht.

Advertentie-acquisitie:
Sdu Mediasales, Martine Aspeslagh
telefoon: 070 378 0562
e-mail: maspeslagh@sdu.nl

ISSN: 1568-4121

© KNB/Sdu Uitgevers
Alle rechten voorbehouden. Behoudens de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeleevoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) of openbaar gemaakt, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de KNB. De bij toepassing van art. 16B en 17 Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens fotokopieën, dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprerecht, Postbus 882, 1180 AW te Amstelveen. Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten of onvolkomenheden.

EPN: DE SPECIALISTEN VERENIGING VAN GECERTIFICEERDE ESTATE PLANNERS IN HET NOTARIAAT

Europese estate planning, civiel en fiscaal op 6 oktober 2016 te Amsterdam

Op 6 oktober 2016 vindt de cursusdag plaats over de Europese estate planning, civiel en fiscaal. Sprekers uit binnen- en buitenland bespreken de situatie van dat specifieke land (Duitsland, Frankrijk, België, Spanje, Groot Brittannië) ten aanzien van de actualiteiten van- en ervaringen met de erfrechtverordening. Waarbij ook aandacht zal zijn voor het huwelijksvermogensrecht. Deze cursusdag is ook toegankelijk voor niet-leden van EPN.

Sprekers: Duitsland: de heer K.W. Eule, de heer dr. J-G Knot
Belgie: de heer mr. N.G. de Merxem, de heer mr. D-J Maasland
Verenigd Koninkrijk: de heer M. Parkinson
Frankrijk: mevrouw mr. S. Heijning, mevrouw mr. A. Vrenegoor
Spanje: mevrouw mr. M.G. Eerenstein, de heer mr. E. de Haan.

Cursustijd: 9.30 tot 17.00 uur

Locatie: Koninklijke Industriële Groote Club,
Dam 27 te Amsterdam

Cursusprijs: € 395,- ex btw voor EPN-leden.
€ 495,- ex btw voor niet-leden

Pe-punten: 5 pe-punten voor EPN, KNB (in aanvraag)

EPN biedt in het najaar van 2016 de EPN Beroepsopleiding tot Estate Planner aan.

Estate planning is de manier om gestructureerd de overgang van vermogen naar (meestal) de volgende generatie, zowel in juridische als fiscale zin, te regelen. Het betreft een rechtsgebied waar het civiele- (in de meest ruime zin) en het fiscale

recht hand in hand gaan, en wel rondom het emotionele thema van overlijden. Successieplanning vormt slechts een onderdeel daarvan. Gelet op de opleiding van de (kandidaat-) notaris, is estate planning bij uitstek een discipline waar deze zich thuis zal voelen.

De rode draad door de EPN-beroepsopleiding zal zijn het afstemmen van het advies op onder meer de onderdelen: inkomstenbelasting, successiewet, erfrecht en huwelijksvermogensrecht. De opleiding kwalificeert voor het aspirant-lidmaatschap van de EPN.

EPN/Grotius specialisatieopleiding Estate Planning

In september 2016 zal de EPN/Grotius specialisatieopleiding Estate Planning weer van start gaan. De opleiding richt zich speciaal op (kandidaat)notarissen, bank- en belasting(recht)juristen en andere juristen met minimaal 3 jaar praktijkervaring, die zich bovendien intensief met estate planning bezighouden en zich verder willen verdiepen in de juridische en praktische aspecten van estate planning. De opleiding bestaat uit 10 dagbijeekkomsten en wordt afgerond met een mondeling examen. Daarna kunt u lid worden van de EPN. Voor meer informatie over de opleiding en inschrijving: www.grotiusacademie.nl

Voor meer informatie en inschrijven:
www.epn-notaris.nl
info@epn-notaris.nl
020-3882928

Vereniging van Estate Planners in het Notariaat

Op zoek naar de juiste collega? Plaats uw vacature in Notariaat Magazine.

Sdu Adverteren

- U adverteert in het officiële orgaan van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB).
- U bereikt daarmee automatisch alle (kandidaat-)notarissen in Nederland.
- U heeft multimediale mogelijkheden d.m.v. gunstige doorplaatsing op Advocatie.nl.

Wilt u meer weten? Vraag onze media-adviseur Martine Aspeslagh:
☎ (0)70 378 0562 ✉ m.aspeslagh@sdu.nl

Meer informatie op sduadverteren.nl

Sdu

oprecht
de beste
keuze